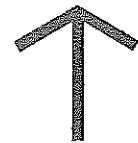

ÖVERSIKTSPLAN

KALIX KOMMUN

CENTRALORTSOMRÅDET FÖR DJUPAD ÖVERSIKTSPLAN

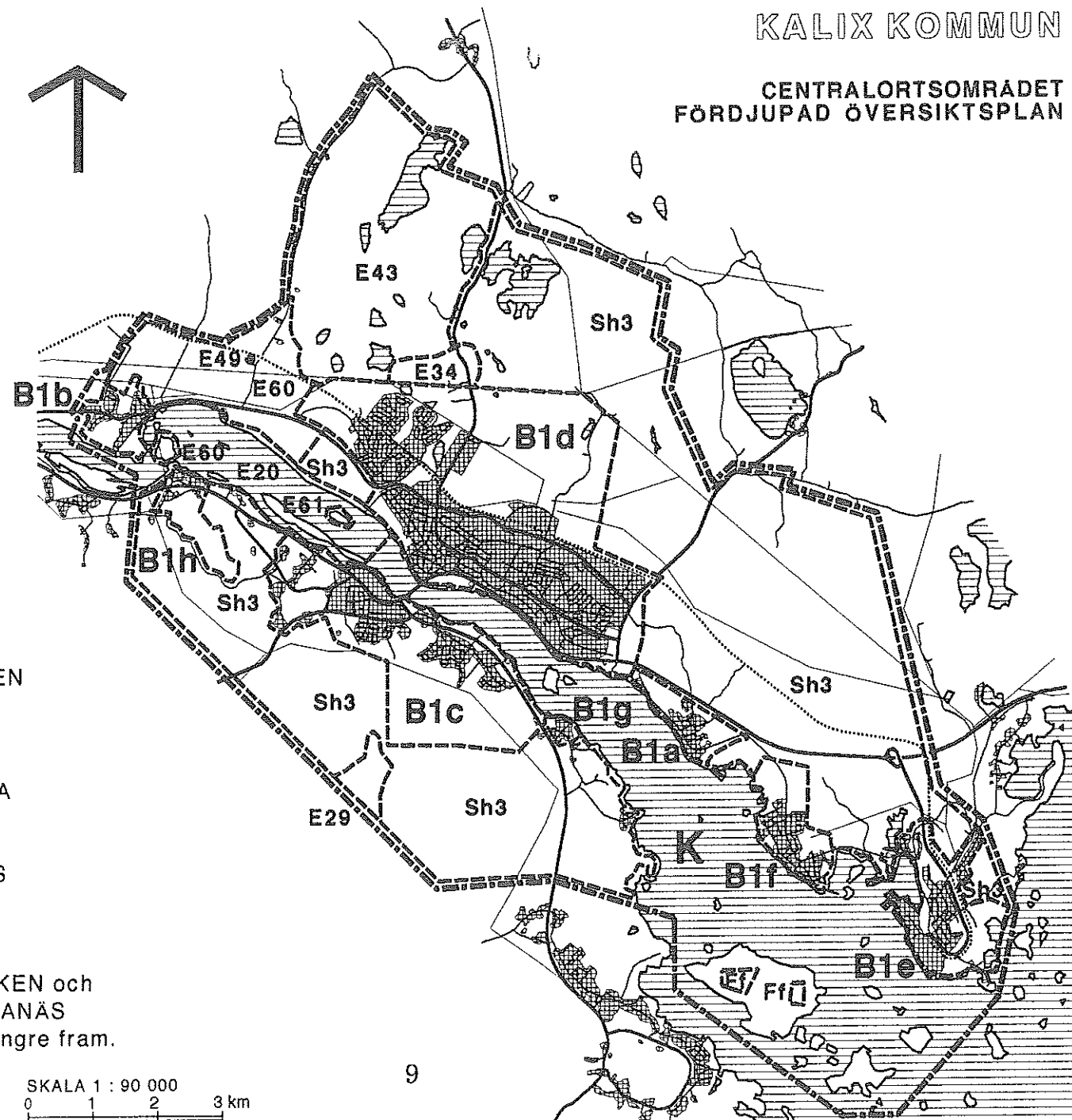
--- GRÄNS FÖR DEN
FÖR DJUPADE
ÖVERSIKTSPLANEN

--- OMRÅDESGRÄNS

BEBYGGELSEOMRÅDEN

- B1a BREDVIKEN
 - B1b GAMMELGÅRDEN
 - B1c ROLFS - GRYTNÄS
 - B1d KALIX
 - B1e KARLSBORG
 - B1f RISÖN
 - B1g VALLEN - SANDVIKEN och
 - B1h HEDARNA, STRÅKANÄS
- redovisas i större skala längre fram.

SKALA 1 : 90 000
0 1 2 3 km

Beskrivning

KALIX KOMMUN, CENTRALORTSOMRÅDET, FÖR DJUPAD ÖVERSIKTSPLAN.

BESKRIVNING.

ALLMÄNNA INTRESSEN, RIKSINTRESSEN.

Kommunens uppfattning om hur allmänna intressen skall tillgodoses vid användandet av mark och vatten jämte förändring av bebyggelse redovisas i beskrivningen till den kommunomfattande översiktsplanen på sidorna 2 – 12. Här nedan följer ett sammandrag av det som har inverkan på förändringar inom centralortsområdet.

Bebyggelse.

Beskrivning.

Permanentbostäder.

Ny permanentbebyggelse bör i första hand tillkomma i tätorter och byar med närhet till service, framför allt skola och affärer.

Kommunens investeringar i vatten- och avloppsanläggningar bör så långt möjligt utnyttjas och ny bebyggelse bör inte tillåtas i närheten men utanför verksamhetsområdena för kommunala va-anläggningar.

Där det råder stor efterfrågan på mark för bebyggelse skall detaljplanläggning ske.

Byggnadsutformning.

I stort sett har alla befintliga byar ett kulturhistoriskt värde, som man bör slå vakt om. Därför kommer höga krav på anpassningen till miljön att ställas på all enstaka bebyggelse som uppförs inom eller intill befintliga byar utom detaljplan. Sådan bebyggelse skall ha fasader av trä, lämpligen färgade med röd slamfärg (typ

Falu rödfärg) och tak utformade som sadeltak (inte valmade tak).

Översiktsplanen redovisar områden utanför gällande detaljplaner och som har särskilt värde ur kulturhistorisk synpunkt. Inom dessa områden avses områdesbestämmelser bli upprättade vilka närmare skall angiva vilka hänsyn som skall tas eller att eventuellt restriktivitet mot ny- eller ombyggnad skall råda.

Inom detaljplanerade områden för enfamiljshus kommer bara sådana krav på anpassning att uppställas som tillåter byggande av de flesta nu förekommande monteringsfärdiga typhus. Detta gäller dock givetvis inte inom de planer, som är särskilt upprättade för att slå vakt om en speciell miljö.

Fritidsbostäder.

Fastlandskusten ligger inom det riksintressanta skärgårdsområdet. Inom älvdalsområdet råder stor restriktivitet mot ny fritidsbebyggelse mellan väg och älv.

Industribebyggelse.

Ny industrimark i anslutning till Kalix tätort kommer att anordnas mot norr längs Anderstjärnsvägen. För detta område skall detaljplan upprättas.

Karlsborgsverken är av utomordentlig betydelse för Kalix kommun, men även för landet i dess helhet. Bebyggelseförändringar inom detta område bör ske på sådant sätt att driften vid verket inte påverkas negativt samtidigt som eventuella störningar från industrin undviks.

Överväganden.

Kommunen avser att så långt möjligt hänvisa ny permanentbebyggelse till i översiktsplanen angivna bebyggelseområden med hänsyn bl a till kostnaderna för

det kommunala serviceansvaret. Byggnad utanför dessa områden kan accepteras om det finns någon speciell anledning för en sådan lokalisering, t ex att det är fråga om

- ersättningsbyggnad
- byggande för underlättande av generationsskifte inom de areella näringarna eller
- byggande i samband med sådan verksamhet som inte lämpligen bör lokaliseras inom eller intill befintliga bebyggelsegrupper.

Bebyggelse utanför detaljplanlagt område skall ges en utformning som är väl anpassad till miljön i området. Fritidsbebyggelse hänvisas till detaljplaneområden. Ny industribebyggelse skall föregås av detaljplaneläggning.

Jordbruk.

Beskrivning.

Jordbruket är av nationell betydelse. Detta finns inskrivet i Naturresurslagen.

Överväganden.

Befintliga, produktiva jordbruksmarker bör skyddas. Fortsatt jordbruksdrift och en levande landsbygd har en utomordentlig betydelse för bevarande av befintliga kulturvärden och bidrar i högsta grad till bibehållande av det öppna landskap, som vi alla värderar så högt.

Kommunen bör, inom det ekonomiskt möjligas ram, medverka till jordbrukets fortbestånd. Statliga stödmöjligheter bör utnyttjas så långt möjligt.

Ny bostadbebyggelse bör etableras på sådant avstånd (200 meter) att störningar för de boende eller för

jordbruksdriften inte uppstår.

Skogsbruk.

Beskrivning.

Skogsbruket är enligt naturresurslagen av nationell betydelse och enligt denna lag skall skogsmark, som har betydelse för skogsnäringen, så långt möjligt skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra ett rationellt skogsbruk. Skogsbruket är av stor betydelse för kommunens näringsliv.

Överväganden.

Inom centralortsområdet måste dock skogsbruket bedrivas med särskild hänsyn till naturvård, kulturvården och friluftsliv.

Naturvård.

Beskrivning.

Kalix älvdal och skärgården är i naturresurslagen upptagna som riksintressanta med hänsyn till natur- och kulturvärdena. Skärgården är även riksintressant med hänsyn till turism och friluftsliv. Miljövårdsenheten på Länsstyrelsen har dessutom upprättat en lista över ett antal naturvårdsobjekt.

Enligt naturresurslagen (NRL 3:1) får sk exploateringsföretag komma till stånd inom område av riksintresse endast om det kan ske på ett sätt som inte påtagligt skadar områdenas värden ur de riksintressanta synpunkterna. Bestämmelsen utgör dock inte något hinder för utvecklingen av befintliga tätorter eller det lokala näringslivet, ej heller för bedrivande av normalt jord- eller skogsbruk.

Överväganden.

Översiktsplanen bör skydda och bevara naturvärdena i Kalix så långt möjligt inom de ramar som uppställs i NRL. Det bör samrådas med Länsstyrelsen om hur skydden för naturvårdsobjekten bör utformas. I detta sammanhang bör även ett eventuellt upphävande av nuvarande landskapsbildsskydd diskuteras.

Kulturmiljövård.

Beskrivning.

Kalix älvdal och skärgården (området söder om E4) är upptagana som riksintressanta med hänsyn både till natur- och kulturvärdena. Kulturmiljöenheten har utpekat en riksintressant miljö inom centralortsområdet: Björknäs-Gammelgården.

Överväganden.

Kulturmiljövården torde i första hand betjäna av att värdefulla miljöer kan fortsätta att brukas och att förändringar inom miljöerna görs på sådant sätt att den befintliga miljön inte störs. Detta kommer att innebära att krav på anpassning av ny bebyggelse inom eller intill värdefulla miljöer formuleras i områdesbestämmelser.

Turism- och friluftsliv.

Beskrivning.

Friluftsliv är en viktig del av kommuninnevanarnas fritid och rekreation. Det torde finnas möjligheter för en utvecklad turism. Skärgården och Kalix älvdal är riksintressanta med hänsyn till turism och friluftsliv, i älvdalen framför allt fritidsfiske.

Överväganden.

Inom dessa områden finns mycket stora natur- och kulturvärden som bör skyddas så att de kan utgöra bas för en utökad turism och ett fortsatt attraktivt friluftsliv. Nya turistanläggningar bör i första hand lokaliseras till redan befintlig bebyggelse.

Yrkes- och fritidsfiske.

Beskrivning.

Repskärsfjärden är utpekad som riksintressant för yrkesfisket. Denna jämte Kalix älvdal är riksintressanta för fritidsfisket.

Överväganden.

Yrkesfiskets betydelse för näringslivet inom kommunen gör att detta fiske måste kunna bedrivas jämsides med andra intressen, som använder vattenområdena, t ex fritidsfiske med nät och skötar. Eventuella konflikter bör dock regleras på annat sätt än genom översiktsplanen.

Vägar.

Beskrivning.

Inom centralortsområdet är E4 av riksintresse. Generellt byggnadsförbud intill 12 meter från vägområdesgräns råder längs alla allmänna vägar. Detta byggnadsfria avstånd är utökat till 30 meter längs E4 och väg 705, delen E4– Ytterbyn.

Överväganden.

Inom ovan nämnda byggnadsförbudsområden skall prövning av bygglov och förhandsbesked ske med särskild hänsyn till trafiksäkerheten och efter samråd med

Vägförvaltningen. Detta gäller även de sk frisikts-trianglarna på 75 x 75 meter vid korsning mellan allmän väg och annan allmän väg eller enskild väg, som i större utsträckning används för allmän trafik, eller järnväg.

Farleder.

Beskrivning.

Farleden utifrån Bottenviken till Karlsborgsverken är av stor betydelse för export av varor. Den nuvarande farleden har dock inte tillräckligt djup för de effektivare Ro-Ro-fartygen.

Överväganden.

Farleden planeras bli muddrad till ett djup av cirka 9 meter.

Järnväg.

Beskrivning.

SJ har låtit genomföra en idéstudie av en eventuell framtida kustjärnväg mellan Umeå och Haparanda. Den torde dock knappast komma till stånd under planperioden.

Överväganden.

Frågans utveckling bör följas med uppmärksamhet eftersom en järnvägsförbindelse efter kusten skulle vara av utomordentligt värde för kommunen. – Kommunen anser dessutom att järnvägen Morjärv – Karlsborg bör ingå i stambanenätet och elektrifieras.

Befintlig järnvägs bestånd, drift eller brukande får ej påverkas negativt genom olämpliga exploateringar. Som skydd både för järnvägsdriften och dess omgivning bör buller-, vibrations- och plankorsningsfrågorna nog-

grannt analyseras. Endast i undantagsfall kan nya plankorsningar tillåtas och oftast enbart när det är fråga om att ersätta befintliga, trafikfarliga korsningar.

El- och teleförsörjning.

Beskrivning.

En ny 130 kilovolts kraftledning planeras västerifrån fram till befintliga kraftledningar vid Andersträsket.

Överväganden.

Intill den planerade kraftledningen skall finnas ett byggnadsfritt avstånd av 50 meter på ömse sidor. I statens energiverks starkströmsföreskrifter (STEV:FS 1988:1) finns bestämmelser om byggnadsfria zoner intill kraftledningar.

Gasledning.

En översiktlig utredning visar ett möjligt, framtida läge för en naturgasledning i huvudsak efter E4 med en avstickare ner till Karlsborg. Tillkomsten av denna ledning är oviss och inte aktuell inom planperioden. Av dessa skäl redovisas inte något markreservat för denna ledning.

Avfall.

Det som anförs i översiktsplanens text berör inte centralortsområdet. Befintlig sopdeponeringsplats norr Rammelberget avses bli utökad mot norr, dvs längre från befintlig bebyggelse.

Täkter, vattentäkter.

Några takter är inte angivna inom centralortsområdet.

Totalförsvaret.

Utöver den redovisning som finns i översiktsplanen finns intresseområden för totalförsvaret som av sekretesskäl inte kan redovisas i kartmaterialet. Försvarsintresset är i sådana områden främst inriktat mot att följa olika förändringar i markanvändningen. I de fall försvarets intressen berörs i plan- och lovärenden sker en särskild prövning av byggnadsnämnden. Om byggnadsnämnden skulle fatta beslut som inte är i överensstämmelse med försvarets intressen kan beslutet komma att omprövas av Länsstyrelsen. – I vissa fall kan försvarets intressen leda till att lovplikt måste införas genom särskilda områdesbestämmelser. – Kännedom om berörda områdens belägenhet och omfattning finns hos kommunen och Länsstyrelsen.

Genom kommunen transporteras avsevärda mängder farligt gods på E4 och järnvägen. Största mängden passerar kommunen på E4 till och från Finland. De härmed sammanhängande riskerna bör uppmärksammas. Arbete med upprättande av en riskanalys pågår.

GRUNDDRAGEN I MARK- OCH VATTENANVÄNDNINGEN.

Avvägningen mellan riksintressena och/eller de allmänna intressena har lett fram till efterföljande grunddrag i den avsedda mark- och vattenanvändningen samt vad gäller tillkomst, förändring och bevarande av bebyggelse. Planområdet är uppdelat i områdestyper med olika generella rekommendationer för markanvändning och bebyggelseutveckling. De olika områdestyperna betecknas med bokstavskombinationer. Inom vissa områdestyper har olika delområden dessutom givits en sifferbeteckning då beskrivning eller rekommendationer behöver kompletteras i förhållande till det som generellt angivits för områdestypen. Det som här nedan anges för områdestyperna (beteckning utan sifferangivelse) gäller även för efterföljande områden med både bokstavs- och sifferbeteckning.

B. BEBYGGELSEOMRÅDEN.

Beskrivning:

Följande tätorter ligger inom centralortsområdet: Gammelgården (B1b), Kalix centralort (B1d), Bredviken (B1a), Risön (B1f), Karlsborg (B1e), Innanbäcken och Rolfs-Grytnäs (B1c) samt Vallen / Sandviken (B1g). Dessa bebyggelseområden redovisas i större skala på sidorna 23-38 (efter beskrivningstexten).

Inom dessa tätortsområden prioriteras tillkomsten av nybebyggelse och därtill hörande anläggningar. Pågående markanvändning, t ex jordbruk, kan dock fortgå så länge tätortsutvecklingen det tillåter. Jordbruksmark skall dock inte tas i anspråk om det finns alternativ mark för ny bebyggelse. - Inom de olika skolområdena har befintliga skolor varierande utnyttjandegrad.

Rekommendationer:

All nybebyggelse skall ske enligt detaljplan. Ny, enstaka bebyggelse (permanent- eller fritidshus) utanför gällande planer kan inte accepteras eftersom denna mark erfordras för centralortsinnevånarnas närrekreation jämte framtida, planmässig bebyggelseutveckling.

Om speciellt gynnsamma planmässiga förutsättningar föreligger kan enstaka nybebyggelse tillåtas inom befintlig, icke planlagd, samlad bebyggelse. Detta under förutsättning att anslutning till de kommunala va-anläggningarna kan ske.

Ff. FRAMTIDA OMRÅDE FÖR FRITIDSHUS.**Beskrivning:**

Inom centralortsområdet finns ett 50-tal fritidshus främst på ön Nordanskär och öarna däromkring längst ut vid älvmynningen. Det vore önskvärt att dessa öar var bättre tillgängliga för det rörliga friluftslivet. Tvångsinlösen av dessa hus skulle dock medföra alltför stora kostnader. Fritidshusens lägen på öar innebär att det är mycket liten risk för att husen skall utnyttjas som permanentbostäder.

Rekommendationer.

På Båtön är utlagt två områden för framtida, detaljplanerad fritidsbebyggelse.

Komplementbyggnader vid befintliga fritidshus får endast tillkomma om dessa inte inverkar ytterligare negativt på det rörliga friluftslivet.

Sh. SKOGSBRUKSOMRÅDE DÄR SÄRSKILD HÄNSYN SKALL TAS.**Beskrivning:**

Inom dessa skogsbruksområden finns olika bevarandeintressen vilka inverkar på skogsbrukets bedrivande.

Rekommendationer:

Skogsbruket skall bedrivas med särskild hänsyn till naturvård, friluftsliv, fornlämningar mm enligt 21 § skogsvårdsförordningen. I denna sägs att "skogsbruk skall bedrivas med hänsyn till skogens betydelse för växter och djur, för vattenbalans och lokalklimat samt för friluftsliv och rekreation. Hänsyn skall tas till värdefull kulturmiljö och landskapsbild". Inom områden där oklarhet om hur skogsbruket skall bedrivas med hänsyn till de skyddsvärda intressena bör naturvårdsinriktade skogsbruksplaner (NISP) upprättas. Inom Sh-områdena skall samråd ske med kommunen.

Täkter eller större exploateringsföretag kan inte tillåtas. - Inom kustområdet och den yttre skärgården gäller även dessa hänsynsregler.

Sh 3 CENTRALORTENS NÄRREKREATIONS-OMRÅDE.**Beskrivning:**

Området omfattar all skogsmark inom centralortsområdet.

Rekommendation:

Vid skogens brukande skall hänsyn tas till att området utgör närrekreationsområde för de boende. Områ-

det föreslås som ett samrådsområde enligt 21 § skogsvårdsförordningen.

Med hänsyn till ovanstående och till framtida expansionsmöjligheter för centralorten är ny bebyggelse utanför detaljplan olämplig inom dessa områden.

E. BEVARANDEOMRÅDE MED HÄNSYN TILL EKOLOGI, NATURVÅRD, FRILUFTSLIV ELLER KULTURMILJÖVÅRD.

Inom dessa områden återfinns betydelsefulla natur- och kulturvärden som med hänsyn till ekologi, naturvård, friluftsliv eller kulturmiljövård bör bevaras så opåverkade som möjligt.

De olika företeelser som kan hota bevarandevärdena bör närmare undersökas och mer preciserade skyddsbestämmelser utredas. Inom samtliga områden skall samråd med kommunen ske innan ev skogsbruksåtgärder igångsätts.

Nedanstående delområden har samma numrering som naturvårdsobjekten redovisade i planeringsunderlaget tillhörande den kommunomfattande översiktsplanen. Texten är i stort ett citat från miljövårdsenhetens motiv till gjorda val.

E 20. KALIX ÄLV.

Beskrivning:

Av vattenkraftsutbyggnad opåverkad storälv. En av Sveriges få orörda stora älvar. Älven är intakt som laxälv och är ett representativt område för Kalixpinnmo. Älven med närområdet har unika skyddsvärden, främst geologiska och sociala. Som orörd älv med intakta stränder och strömmar, som ej påverkats av uppdamningar

och regleringar, har Kalix älv även mycket höga botaniska och zoologiska skyddsvärden. Särskilt forssträckorna är av största värde för naturvärden.

Högsta naturvärde och utpekad som riksintressant för natur- och kulturvård, friluftsliv samt fritidsfiske.

Rekommendation:

Gränsen mellan älven och omgivande områden är lagd i strandlinjen vid högvatten. Skogsbruket bör bedrivas med särskild hänsyn till natur, friluftsliv, landskapsbild och kulturmiljö. Täkter, upplag och dikningsföretag bör ej tillåtas. Älven är skyddad mot vattenregleringar enligt Naturresurslagen. Åtgärder eller företag som kan påverka vattenkvaliteten och fiskens reproduktionsmöjligheter i älven bör ej tillåtas. Området föreslås som ett samrådsområde enligt 21 § skogsvårdsförordningen.

E 29. FÅGELTRÄSKET..

Beskrivning:

Fågelområde av intresse. Våtmarksområde där bl a simsnäppa och dvärgmåsar häckar. Mycket högt naturvärde.

Rekommendation:

Skogsbruket bör bedrivas med särskild hänsyn till naturvårdsintresset i området. Dikning och andra skogsbruksåtgärder som kan påverka fågellivet i området bör ej företas.

E 34. RUDTRÄSKBERGET - DJUPTJÄRN.

Beskrivning:

Främst av intresse för friluftslivet. Högt naturvärde. Ovanlig flora, rikt fågelliv med bl a ugglor, gråspett

och smålom.

Rekommendation:

Skogsbruket bör bedrivas med särskild hänsyn till natur- och friluftsintrasset. Gödsling, dikning och plöjning bör undvikas. Ny bebyggelse för det rörliga friluftslivets behov kan få uppföras om det är förenligt med natur- och skogsbruksintressena.

E 43. RUDTRÄSKOMRÅDET.

Beskrivning:

Rekreatjonsområde för centralorten. Kortfiskevattnen i Djuptjärn, Metträsket, Metträsktjärn och Bergtjärn.

Rekommendation:

Skogsbruket bör bedrivas med särskild hänsyn till det rörliga friluftslivet. För området bör en naturvårdsinriktad skogsbruksplan (NISP) upprättas. Inga åtgärder får vidtas som försämrar vattenkvaliten i området. Anläggningar för turism och rörligt friluftsliv kan få uppföras om det är förenligt med naturvårdsintrasset. Området föreslås som ett samrådsområde enligt 21 § skogsvårdsförordningen.

Gården längst i söder öster om Kälsjärsvägen är av kulturhistoriskt intresse.

E 49. BJÖRKNÄS.

Beskrivning:

Öppen äng som hävdas enbart i syfte att hålla den fri från sly. Ängen är till viss del påverkad av konstgödsling. Området ingår i kulturmiljövårdens riksintresse

inom Björknäs - Gammelgården.

Rekommendation:

Konstgödsling eller plöjning bör inte förekomma. Ängen bör hävdas genom bete.

E 60. GAMMELGÅRDEN - BJÖRKNÄS.

Beskrivning:

Jordbruksbygd med by och herrgårdsmiljö. Socialhistoriskt tydlig miljö. Samhällsskiktningen belyses av herrgården och byns bondgårdar med omgivande ägor samt de egendomslösa torp.

Området mellan Gammelgården-Björknäs-Sklörbacken kan uppvisa en tydlig inbördes struktur. I Gammelgården, längs åsen, finns bebyggelse med rötter i den medeltida bondbyn. Gårdarna har varit relativt stora, omgivna av odlingar och slättermarker både nedströms och uppströms byn. I älven finns ännu aktiva fiskeplatser. Björknäs är tjänstemanna- eller ämbetsmannabostället från 1700-talets början. Nuvarande herrgård är senare, men visar ända på ett tydligt sätt på 1800-talets stilideal. Vi kan också tydligt se hur herrgårdsområdet placerats en liten bit från själva byn. Sklörbacken slutligen, med sina speciella egendomsnamn, har vuxit upp runt mindre torpbebyggelse, kanske kopplad till daglönare på herrgården och hantverkare. Bebyggelsen längs Kälsjärsvägen är kulturhistoriskt intressant.

Åkerholmen är en viktig del av Gammelgårdens kulturmiljö. Där finns flera fiskeplatser samt tydliga spår av tidigare odling med stora öppna partier, odlingsrösen, diken och växter. På 5-metersnivån över havet finns en 20 meter lång, 0,5 meter hög kant av stenar, vilken ännu ej är tolkad av arkeologerna, men som ev kan vara en lämning av en medeltida kaj.

Förutsättningar för att kulturvärdena skall bibehållas:

- fortsatt hävd av öppen jordbruksmark;
- kontinuerligt underhåll enligt traditionella metoder av kulturhistoriskt värdefull bebyggelse;
- förändringar av befintlig bebyggelse bör ske med varsamhet;
- ny bebyggelse anpassas till miljön vad gäller utformning, material och färgsättning;
- omläggning av byvägar bör inte komma till stånd;
- skogsbruket bör anpassas till miljömålen.

Rekommendation:

Den värdefulla kulturmiljön bör bevaras genom föreskrifter i detaljplan för den samlade bebyggelsen jämte områdesbestämmelser för övrig bebyggelse. Naturvårdsinriktad skogsbruksplan (NISP) bör upprättas för hela området.

E 61. VASSHOLMEN.

Beskrivning:

Vassholmens bebyggelse från flottningsepoken är kulturhistoriskt värdefull. Vassholmens miljö och bebyggelse kan få en stor betydelse för kulturliv och rekreation.

Rekommendation:

Den värdefulla kulturmiljön bör bevaras. Kulturhistoriskt värdefull bebyggelse bör underhållas enligt traditionella metoder. Förändring av befintlig bebyggelse bör ske med varsamhet och ny bebyggelse anpassas

till miljön vad gäller utformning, material och färgsättning.

K. KUSTOMRÅDET.

Beskrivning:

Hela den del av kommunen som ligger söder om E4 är utpekad som riksintressant för natur- och kulturvård jämte för turism och friluftsliv. Den viktiga delen härav är det som i översiktsplanen benämns "kustområdet" och "skärgården". Dessa områden definieras som all mark och allt vatten utanför de allmänna vägar, som går längs och närmast fastlandskusten. Gränsen mellan kustområdet och skärgården sammanfaller med den gräns som fastlades i kommunöversikten mellan "inre" och "yttre skärgård".

Kustområdet omfattar alltså de land- och vattenområden som ej har givits särskild områdesbeteckning (Fd, Ff eller E) enligt vad som tidigare angivits i översiktsplanen.

Rekommendationer:

Ytterligare fritidsbebyggelse får endast tillkomma i form av kompletteringsbyggnader och på sådana håltomter vars bebyggande inte har någon negativ inverkan på det rörliga friluftslivet.

Inom skogsområdena skall rekommendationerna under "Sh. Skogsbruksområde där särskild hänsyn skall tas" vara gällande och skogsbruket alltså bedrivas enligt 21 § skogsvårdsförordningen.

Eventuella turistiska exploateringsföretag kan få förekomma under förutsättning att dessa utförs på sådant sätt att kulturvärdena och vattenområdena skyddas mot skadlig inverkan.

Inom vattenområdena kan pågående verksamheter

fortgå. Reglering av de konflikter de motstridiga intressena kan förorsaka bör ske på annat sätt än genom översiktsplanen.

Farleden till Karlsborg bör fördjupas till 9,2 meter.

Bebyggelseområden

BREDVIKEN

Bebyggelseområde B1a

Trafik

Befintliga förhållanden

Inom Bredvikenområdet finns för närvarande ett flertal otillfredsställande trafiklösningar.

Sålunda finns det fyra utfarter mot E4 från Bredvikssidan, av vilka tre är olämpliga;

- nuvarande huvudinfart mot Bredviken vid B har otillfredsställande siktförhållanden och lutning
- vid E finns en utfart med bristande sikt
- detsamma gäller vägen vid F även om sikten här är något bättre.

Det interna vägnätet är inte dimensionerat för dagens trafik.

Förslag till förändringar

Huvudinfarten från Kalix mot Bredviken bör flyttas till Björkforsvägens anslutning mot E4 (A). Denna anslutning kommer att i framtiden byggas om till en plan-skild korsning. Nuvarande anslutning vid B utgår.

Föreslagen matarled mellan C och D finns fastlagd i en gällande detaljplan. Kommunen har utfäst sig att låta bygga denna vägsträcka. Utfarten vid E stänges.

Ovannämnda matarled föreslås förlängd från D till G, dvs till nuvarande Risöinfart. Väganslutningen vid F utgår.

Dessa åtgärder skulle lösa de mest akuta trafikproblemen inom Bredvikenområdet. Samtidigt avstängs dock kontakten mellan Bredviken och markerna nordost om E4 för markägare, ridande, skid- och skoteråkare m fl. En enkel gångtunnel under E4 bör anläggas antingen vid E eller vid F.

Kulturhistoriskt värdefull bebyggelse.

Bredviken har sannolikt uppkommit som en permanentning av Näsbyns gamla fäbodan. Byn har ett medeltida ursprung med en gård 1543. Den äldsta bebyggelsen "Bredvikens gamla tomt" ligger nordost om dagens strandnära by. Tiden och landhöjningen gjorde att den gamla bytomten kom att bli helt övergiven. I dag finns åtskilliga fornlämningar inom detta område. Kulturhistoriskt intressant bebyggelse finns inom nuvarande byn dels längst i nordväst, dels i egentliga byn mot sydost. Längs efter älvens strand ligger de större gårdarna och något innanför dessa yngre och mindre byggnader.

FÖRKLARINGAR

--- GRÄNS FÖR
BEBYGGELSE-
OMRÅDE I ÖVER-
SIKTSPLANEN

--- DETALJPLANE-
LAGT OMRÅDE

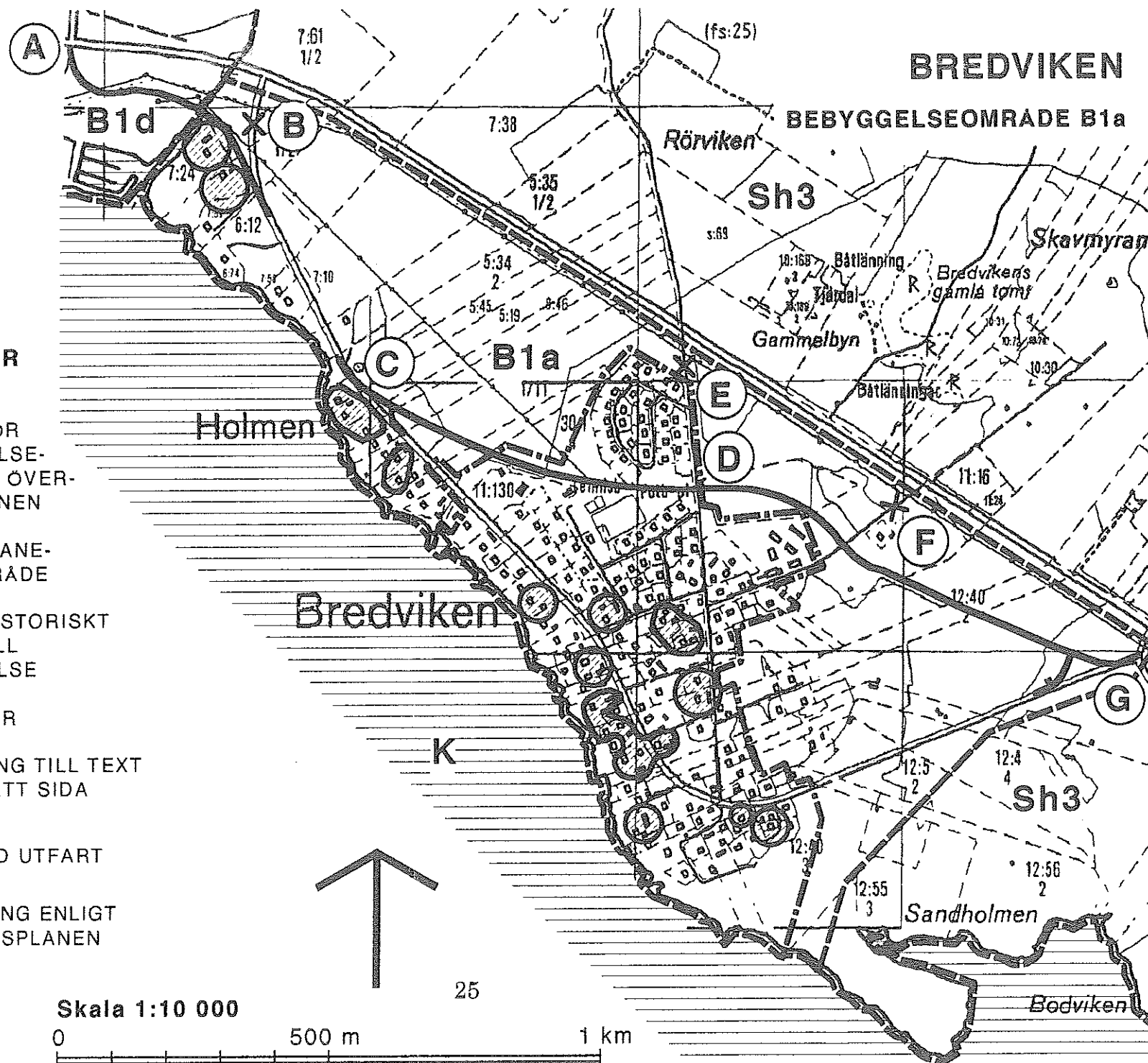
○ KULTURHISTORISKT
VÄRDEFULL
BEBYGGELSE

— NYA VÄGAR

Ⓐ HÄNVISNING TILL TEXT
PÅ MOTSATT SIDA

✕ AVSTÄNGD UTFART

K BETECKNING ENLIGT
ÖVERSIKTSPLANEN

GAMMELGÅRDEN

Bebyggelseområde B1b

Kulturhistoriskt värdefull bebyggelse.

Gammelgårdens by konkurrerar med Ytterbyn om bedömningen som kommunens äldsta by. Vid mitten av 1500-talet finns mellan sju och åtta gårdar, ett antal som med tiden tillväxer kraftigt. Byn har växt fram efter den åssträckning som går i nordost-sydväst och som kan sägas vara det nedersta "trappsteget" i Kalix älvs långa lopp. Det är också längs denna ås och upp mot Morjärvs-vägen som de flesta kulturhistoriskt intressanta byggnaderna finns. Detta visar hur bebyggelsen kan förändras och hur bedömningsgrunderna kan skifta. Vid en kartstudie framgår att de äldsta gårdslägena legat som ett pärlband efter åsen med en jämn spridningsbild.

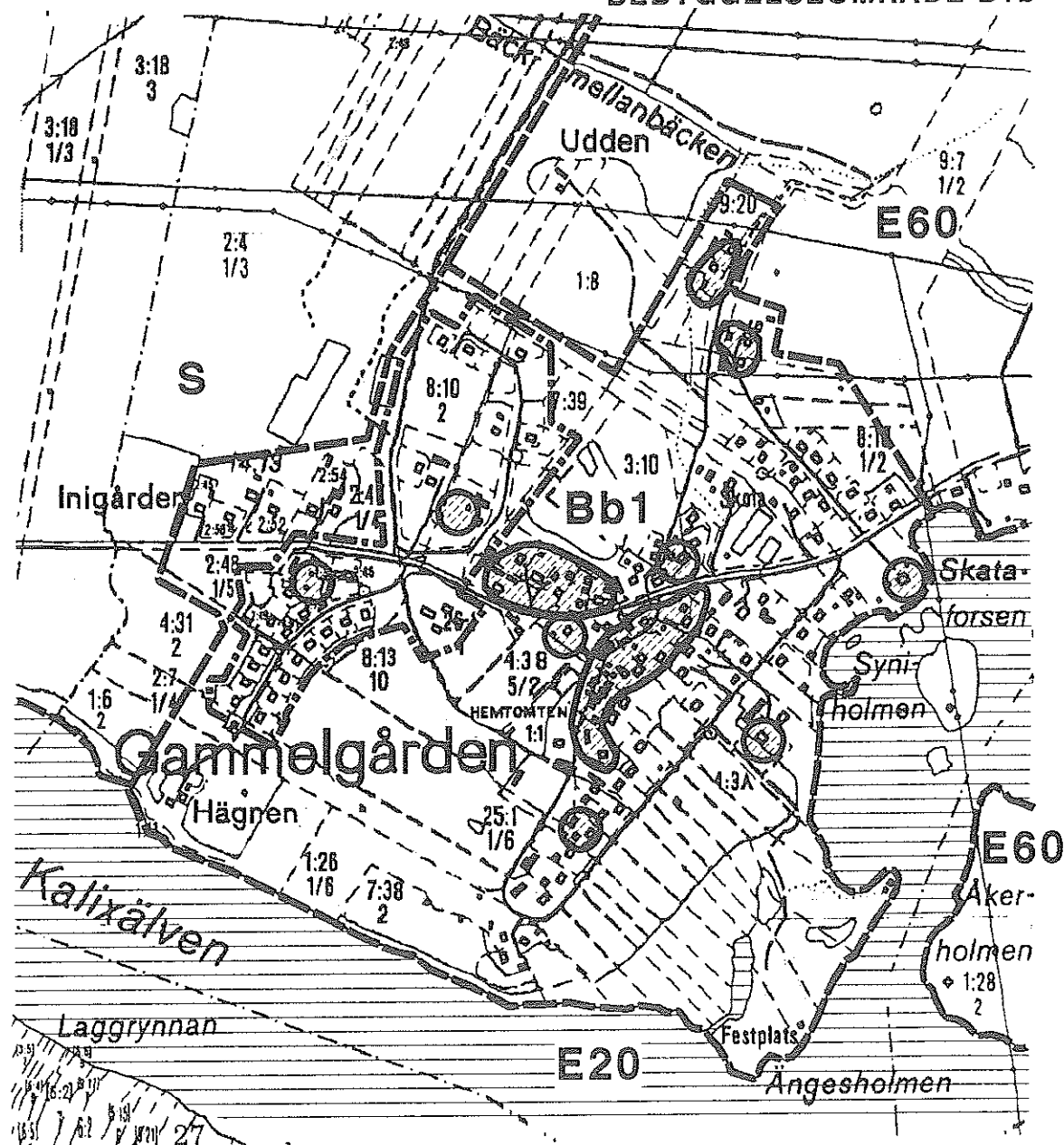
Områdesbestämmelser för skyddande av den kulturhistoriskt värdefulla miljön skall upprättas.

Området utgör del av bevarandeområde E60. Beskrivning av och rekommendationer för detta område redovisas på sidan 19.

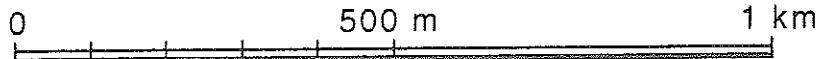
GAMMELGÅRDEN BEBYGGELSEOMRADE B1b

FÖRKLARINGAR

- GRÄNS FÖR
BEBYGGELSE-
OMRÅDE I ÖVER-
SIKTSPLANEN
- DETALJPLANE-
LAGT OMRÅDE
- KULTURHISTORISKT
VÄRDEFULL
BEBYGGELSE
- S** BETECKNINGAR ENLIGT
ÖVERSIKTSPLANEN

Skala 1:10 000

ROLFS-GRYTNÄS

Bebyggelseområde B1c

Detaljplaner.

Detaljplanen i sydöstra delen av området innefattar den första etappen av golfbanan. Även den andra etappen är färdigbyggd men den ligger utanför detaljplane-lagt område.

Reservområde för småhusbebyggelse.

På Frängsmyrheden, sydväst om Grytnäs, har kommunen inköpt vissa markområden för att säkerställa tillgången på exploateringsmark för framtida småhusbebyggelse. En exploatering här förutsätter att en ny matarled byggs från Pålängevägen eller från Nyborgsvägen.

Kulturhistoriskt värdefull bebyggelse.

Innanbäcken.

Innanbäcken hör till den medeltida centralbygden i kommunen. Bebyggelsens centrum låg vid nedre delen av Kalix älvdal, med utliggande områden efter kusten samt upp mot Morjärv-Överkalix-området. 1543 har byn fem gårdar, ett antal som stigit till 22 år 1871. I dag har Innanbäcken växt och kommit att bli en "förort" till Kalix. Här finns nybyggda områden sida vid sida med rester av det gamla odlingslandskapet. Den kulturhistoriskt värdefulla bebyggelsen finns främst i Framibyn samt Skogärden och Lappkullen. Kulturlandskapet runt Innanbäcken är ett mycket gott exempel på hur bebyggelsen och odlingslandskapet anpassades till varandra. På impedimentkullarna, där odlingen var sämre, ligger bebyggelsegrupperingarna och nere mellan de små höjderna finns odlingsmarken med ett än i dag välbevarat ladlandskap, främst i väst-nordväst och sydost. Att detta

mönster ännu bibehålls, med få exploateringar nere på åkermarken, gör att landskapet är nästan ett skolexempel på hur en näring styrt bebyggelsen.

Rolfs-Grytnäs.

Grytnäs har ett medeltida ursprung med tre gårdar vid mitten av 1500-talet. Vid mitten av 1600-talet räknas byn ihop med Rolfs. I dag är nästan all den gamla bebyggelsen försvunnen. Den viktigaste byggnaden i dagens stadsdel är utan tvivel Grytnäs herrgård, uppförd under 1800-talets andra hälft. Trots att den genomgått kraftiga ombyggnader finns värden, både historiskt och arkitektoniskt, som motiverar ett starkt skydd för byggnaden.

Filipsborg.

Den gamla brukspatronherrgården har genomgått en omfattande restaurering och ombyggnad till restaurang.

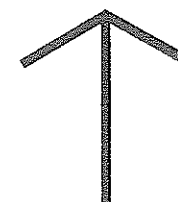
Den tillhör det värdefulla kulturarvet.

ROLFS - GRYTNÄS

BEBYGGELSEOMRADE B1c

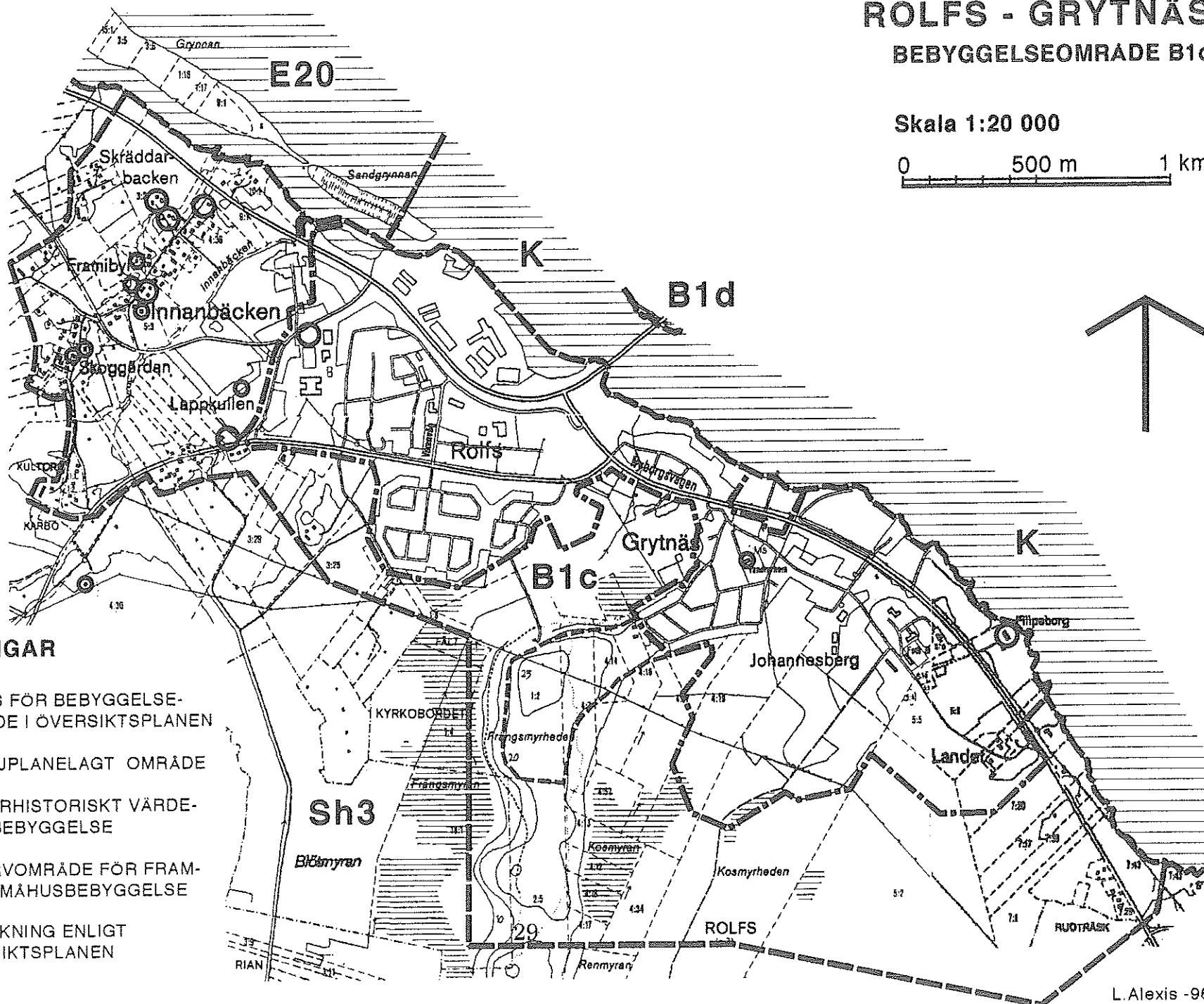
Skala 1:20 000

0 500 m 1 km

FÖRKLARINGAR

- GRÄNS FÖR BEBYGGELSE-OMRÅDE I ÖVERSIKTSPLANEN
- DETALJPLANELAGT OMRÅDE
- KULTURHISTORISKT VÄRDEFULL BEBYGGELSE
- RESERVOMRÅDE FÖR FRAMTIDA SMÅHUSBEBYGGELSE
- K** BETECKNING ENLIGT ÖVERSIKTSPLANEN

KALIX

Bebyggelseområde B1d

Exploateringsområden

På motstående sida är redovisat sex exploateringsområden eller rättare sagt, sex reservat för eventuell framtida exploatering.

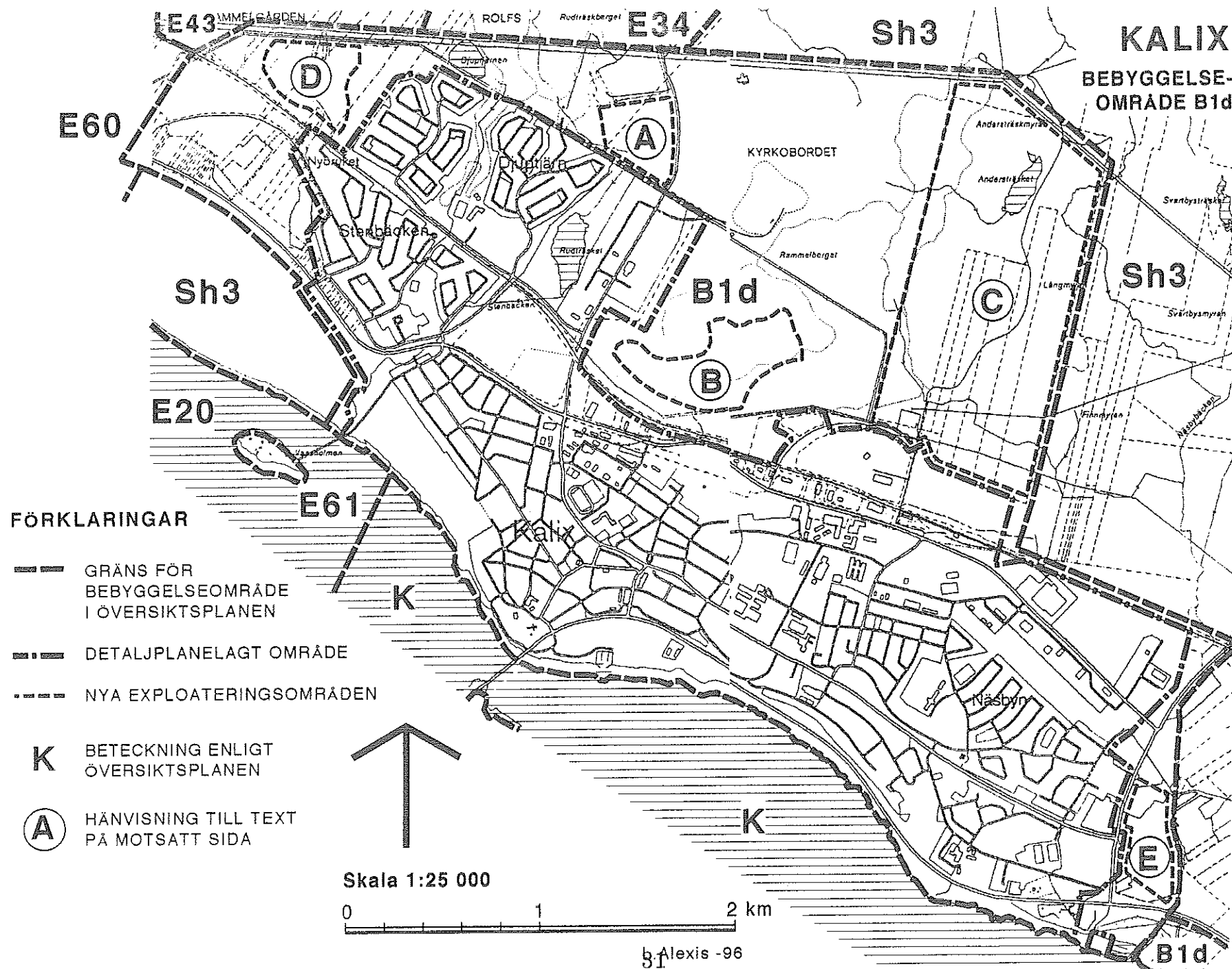
- A: Område för begravningsändamål. Den stora andelen jordbegravningar i Nederkalix församling medför behov av ytterligare mark för begravingar.
- B: Reservområde för ev framtida flerbostadshus. Motiven för områdets utsträckning beskrivs närmare längre fram i texten.
- C: Område för framtida industrietableringar. Omfattning och begränsningar redovisas längre fram i texten.
- D: Ett område för enbostadshus. Kommunen äger huvuddelen av marken och en detaljplan är skissad men den har inte blivit föremål för något utställningsförfarande.
- E: Inom denna del av marken öster om Björkforsvägen är grundläggningsförhållandena gynnsamma. Denna mark bör reserveras för något ändamål som har samband med fjärrtrafiken på E4. Läget är exklusivt med närhet till framtida planskild korsning mellan E4 och Björkforsvägen. Marken bör dock användas till något ändamål som inte kan inverka negativt på tillgången på service i Kalix centrum.

Kulturhistoriskt värdefull bebyggelse

All bebyggelse inom kommunen utanför själva Kalix har blivit inventerad beträffande kulturhistoriskt värdefulla byggnader och miljöer. En sådan inventering har också genomförts i själva centrum. Det saknas dock en genomgång av den bebyggelse, som ligger inom bebyggelseområde B1d utanför centrum. En sådan inventering bör genomföras snarast möjligt.

Kulturhistoriskt värdefulla byggnader i centrum redovisas på kartor längre fram i denna text.

Kalix centrum behandlas utförligare på sidorna 41-70.

KARLSBORG

Bebyggelseområde B1e

Skyddsavstånd kring industrin.

Enligt skriften "Plats för arbete. Omgivningspåverkan. Miljöskydd vid planering av arbetsområden" utgiven av Socialstyrelsen, Statens Naturvårdsverk och Statens Planverk som meddelande 4 / 1982, rapport 60, del 5, bör skyddsavståndet mellan industrin och bebyggelse vara 1 – 2 km med hänsyn till risken för tillfälliga höga halter av svaveldioxid och för stora tillfälliga utsläpp av klor. Planeringen bör långsiktigt inriktas på att uppnå detta.

I Timrå kommun har frågan om skyddszoner kring SCA:s fabrik i Östrand behandlats för ett antal år sedan. Beslut har tagits att inom en skyddszon på 500 meter från emissionspunkten bör bostadsbebyggelse inte finnas. Denna zon avses bli planterad med tät blandad barr- och lövskog. SCA bär kostnaden för inlösen av enskilda fastigheter inom denna zon. – Inom området upp till 1 000 meter från emissionspunkten skall nya bostäder inte tillkomma.

Industrins och bostädernas lokalisering jämte topografin i Östrand uppvisar stora likheter med förhållandena i Karlsborg. Av detta skäl torde dessa riktlinjer även kunna vara gällande i Karlsborg.

Skyddsavstånd till industritippen.

Från industritippen väster om Vånafjärdsvägen rekommenderas ett skyddsavstånd på 500 meter till bebyggelse.

Kulturhistoriskt värdefull bebyggelse,

Ett samhälle formas av den näring som legat till grund för dess uppkomst. De gamla bondbyarna har växt fram i relation till jordbruket och boskapsskötseln och dessas krav och förutsättningar. Karlsborg hör till en annan kategori samhällen, nämligen de industriorter som växer fram under 1800-talets andra hälft. Detta kommer tydligt till uttryck både i stadsplaner och i byggnadsskick. Karlsborg har vuxit upp runt sågområdet och den senare tillkomna massafabriken på Låsholmen. På industriområdet är några magasin av kulturhistoriskt värde. Den äldsta bostadsbebyggelsen är i dag helt borta, endast ett par små stugor mellan Höganloft och Konsum återstår och är naturligtvis av kulturhistoriskt värde. Bebyggelseområdet nordnordväst om Folkets Hus samt Bommen är av kulturhistoriskt värde, liksom byggnaderna på lotsstationen Erikören. Som en intressant idrottshistorisk anläggning är ASSI-vallen bevarandevärd. Till Karlsborg räknas även Vikmanholmen, där en värdefull miljö finns med mindre egnahem från sågverksperioden.

KARLSBORG

BEBYGGELSEOMRADE B1e

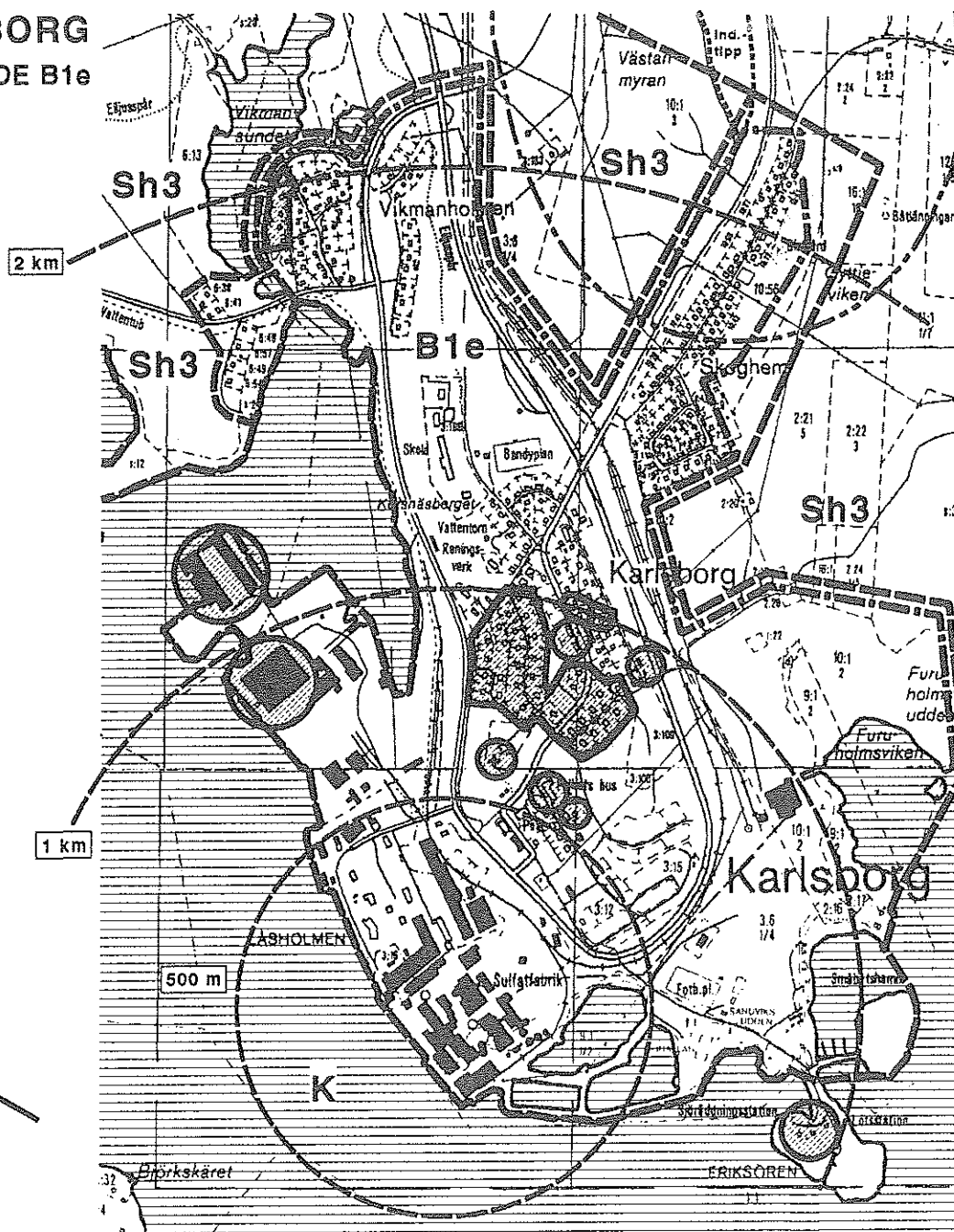
FÖRKLARINGAR

- GRÄNS FÖR BEBYGGELSE-OMRADE I ÖVER-SIKTSPLANEN
- DETALJPLANE-LAGT OMRADE
- AVSTAND FRÅN INDUSTRIEN
- REKOMMENDERAT SKYDDSAVSTAND 500 M FRÅN INDUSTRI TIPPEN
- KULTURHISTORISKT VÄRDEFULL BEBYGGELSE
- Sh3** BETECKNINGAR ENLIGT ÖVERSIKTSPLANEN

Skala 1 : 15 000

0 500 m 1 km

L.Alexis -96

RISÖN

Bebyggelseområde B1f

Allmänt

Bebyggelseområdets stora utsträckning norrut är föranlett av att kommunen tidigare förvärvat mark här för eventuella kommande nyexploateringar för bostäder.

Det kan i framtiden bli aktuellt att förlägga den allmänna vägen 709, som nu går igenom Risön, till ett läge utanför och nordost om befintlig bebyggelse. Något reserverat för denna väg har dock inte lagts ut eftersom tidpunkten då detta kan bli aktuellt är osäker och då det knappast finns någon risk för ett markutnyttjande, som skulle kunna förhindra en sådan vägdragning,

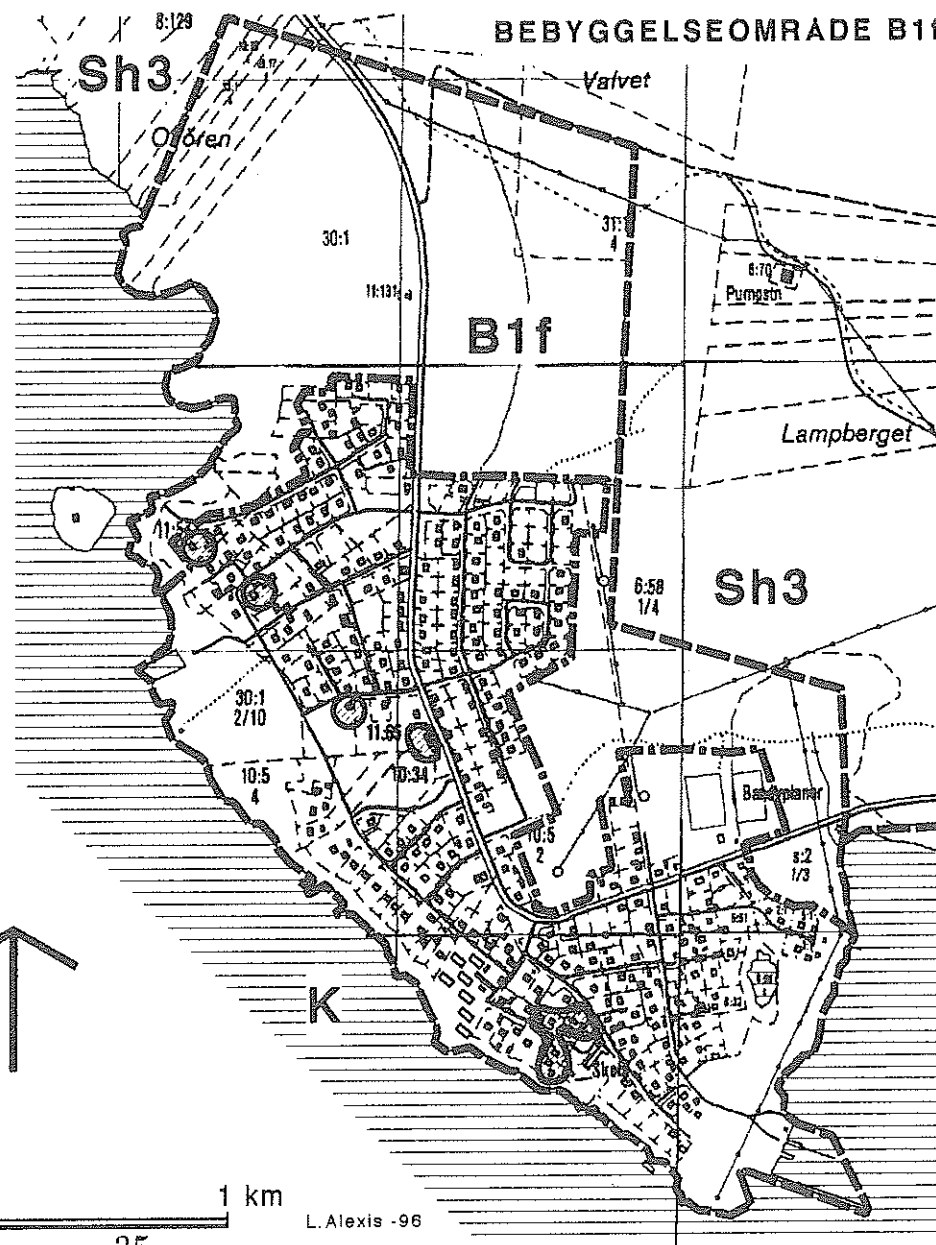
Kulturhistoriskt värdefull bebyggelse

Risön (eller Risögrund) har vuxit fram under 1800-talet som en förort till Karlsborg där sågen och massa-industrin drog till sig arbetare från de omgivande bygderna. I Risön fanns under lång tid en varvsrörelse, kanske främst för industrins behov. Eftersom Risön länge varit expanderande har mycket av den äldsta bebyggelsen försvunnit eller förändrats. Kulturhistoriskt värdefull bebyggelse finns främst i området runt skolan, men också i nordväst.

RISÖN

FÖRKLARINGAR

- GRÄNS FÖR BEBYGGELSE-OMRÅDE I ÖVERSIKTSPLANEN
- DETALJPLANE-LAGT OMRÅDE
- KULTURHISTORISKT VÄRDEFULL BEBYGGELSE
- K** BETECKNING ENLIGT ÖVERSIKTSPLANEN

Skala 1:12 500

0 500 m 1 km

35

L. Alexis -96

VALLEN - SANDVIKEN

Bebyggelseområde B1g

Allmänt

Det kommunala avloppsnätet i Vallen har endast slamavskiljning. Intill dess anslutning till reningsverket i Kalix sker kan endast enstaka nya bostäder tillåtas.

Kulturhistoriskt värdefull bebyggelse

Vallen har ett medeltida ursprung som kan ledas tillbaka till ett fäbodställe, sannolikt under Rolfs. Kulturhistoriskt värdefull bebyggelse finns i södra delen av byn samt en gård ut mot Kalixälvens strand. Byn ligger som en "avslutning" av det öppna kulturlandskapet i nedre Kalixdalen. Efter Vallen kommer ett mer skogigt parti före Ytterbyn-Nyborg, vilka räknas som kustbyar.

VALLEN - SANDVIKEN

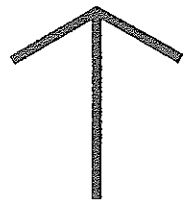
BEBYGGELSEOMRADE B1g

FÖRKLARINGAR

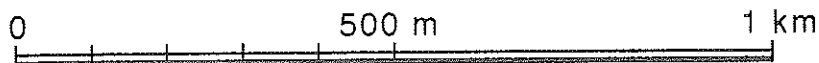
--- GRÄNS FÖR
BEBYGGELSE-
OMRÅDE I ÖVER-
SIKTSPLANEN

○ KULTURHISTORISKT
VÄRDEFULL
BEBYGGELSE

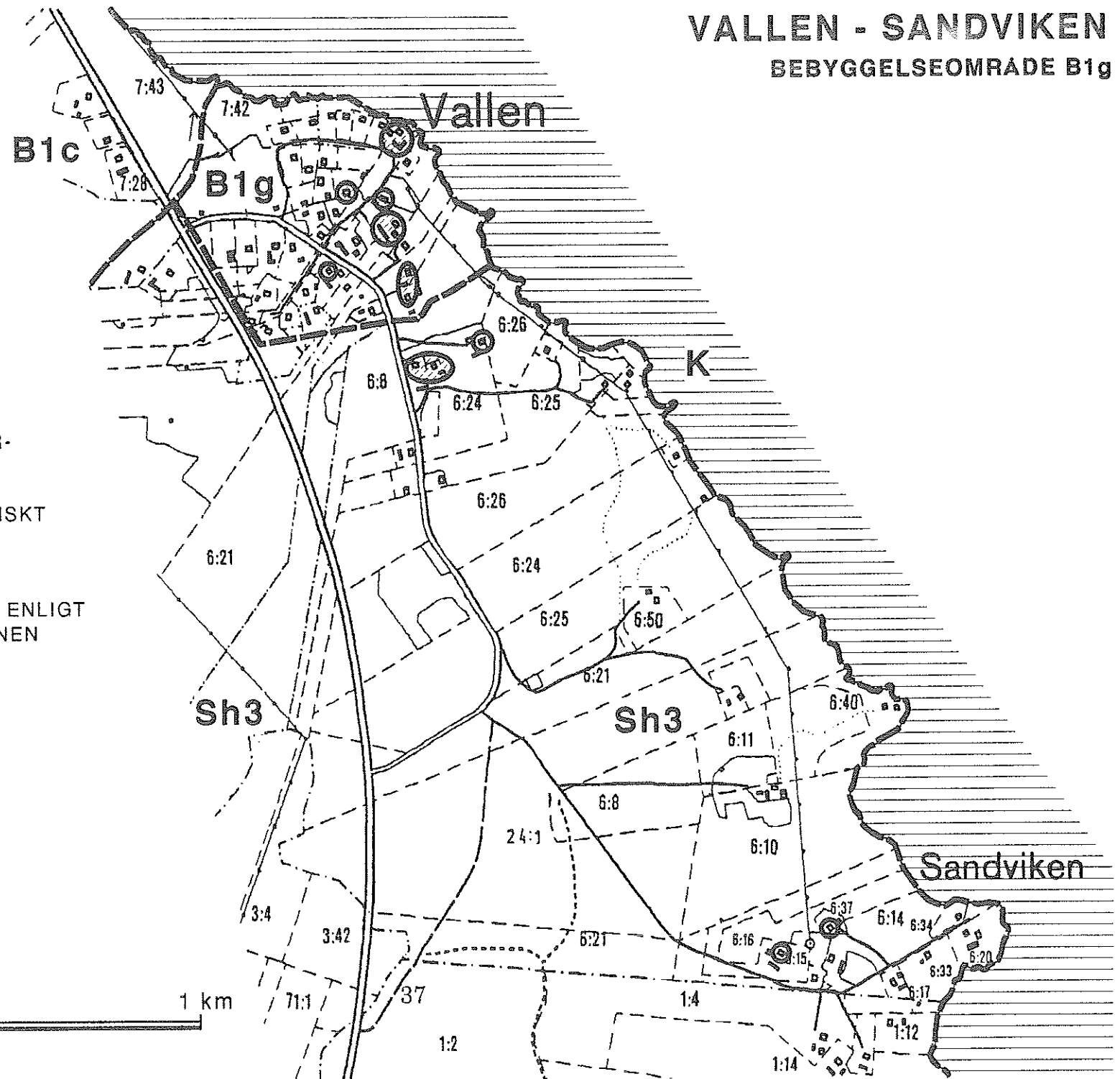
Sh3 BETECKNINGAR ENLIGT
ÖVERSIKTSPLANEN

Skala 1:10 000

L.Alexis -96

HEDARNA, STRÅKANÄS

Bebyggelseområde B1h

Allmänt

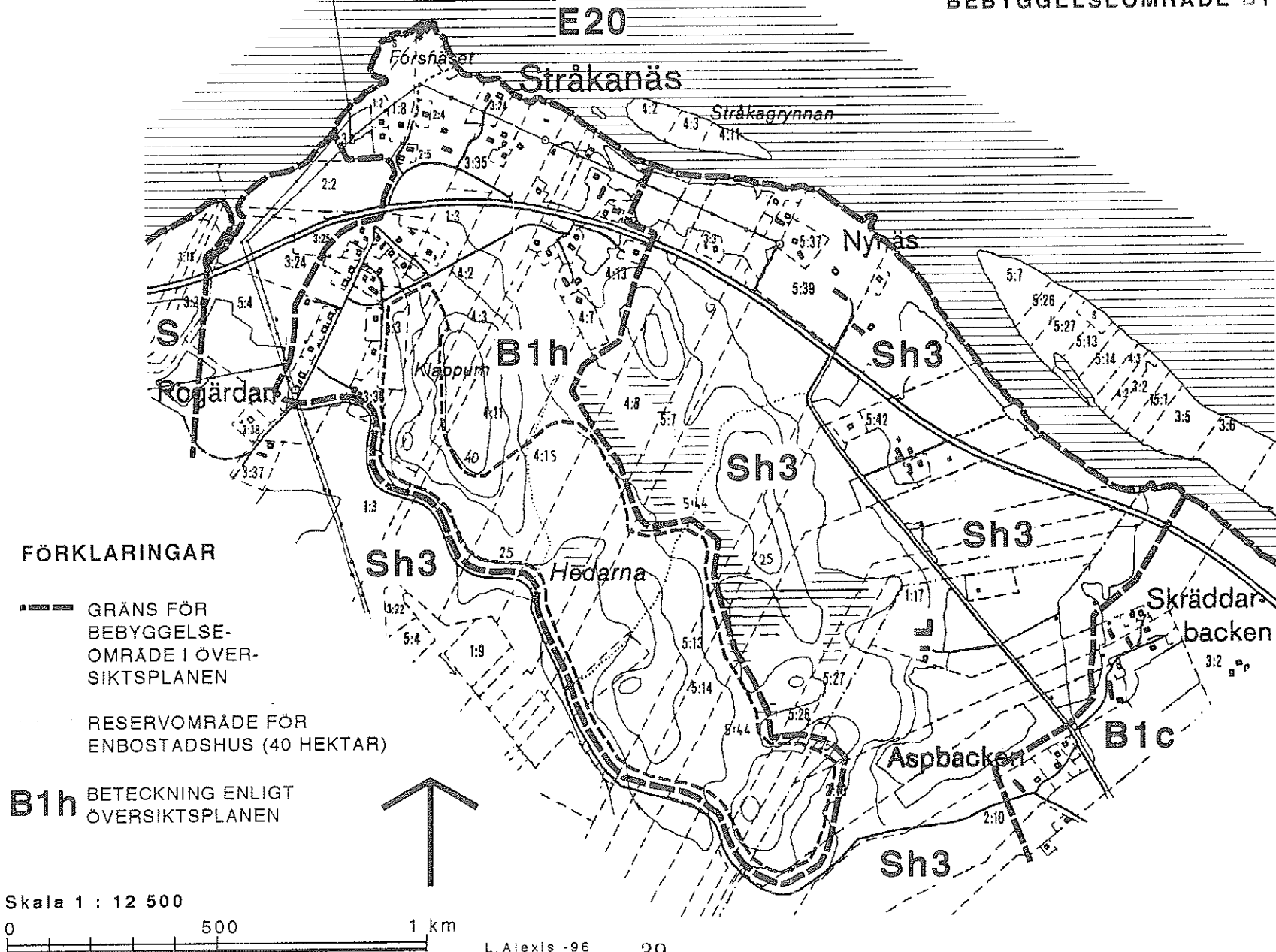
Detta bebyggelseområde inrymmer ett drygt 40 hektar stort område på Hedarnas södervända delar. Området utgör reserv för eventuella framtida enbostadshus. Med nuvarande utveckling i samhället och på småhusbyggandet torde en exploatering ligga långt fram i tiden om den över huvud taget kommer att bli aktuell. Att området upptages som reserv för framtida bebyggelse har dock ingen negativ inverkan på pågående markanvändning som kan fortsätta utan hinder.

Kulturhistoriskt värdefull bebyggelse

Vid genomförda inventeringar har inte någon kulturhistoriskt värdefull bebyggelse noterats inom detta område.

HEDARNA, STRÅKANÄS

BEBYGGELSEOMRADE B1h

Kalix centrum

KALIX CENTRUM.

Nuvarande markanvändning.

Kartan på motstående sida visar den nuvarande markanvändningen inom de centralare delarna av centralortsområdet.

De områden, där detaljplan finns, är markerade med en streckprickad gränslinje. För mer detaljerad information om nuvarande och planerad markanvändning inom planområdena hänvisas till dessa planer, vilka finns på byggnadsnämnden, distriktslantmäteriet och länsstyrelsen.

De bokstavsbeteckningar, som använts på kartan och kan verka något kryptiska, överensstämmer med Planverkets (nuvarande Boverkets) rekommendationer i "Boken om detaljplan och områdesbestämmelser 1987".

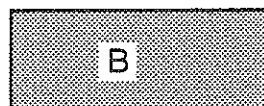
TECKENFÖRKLARING

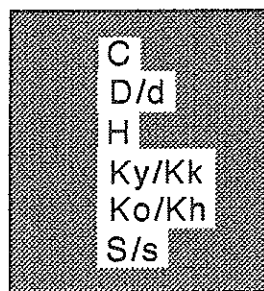
Gällande detaljplaner

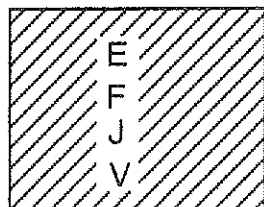
En- och tvåfamiljshus

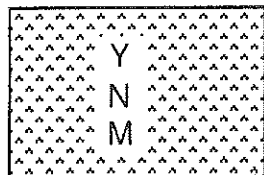
Flerbostadshus

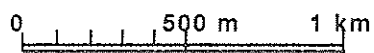
Centrumverksamheter
Vård / Omsorgsboende
Handel
Kyrka / Kultur
Kontor / Hotell
Skola / Daghem

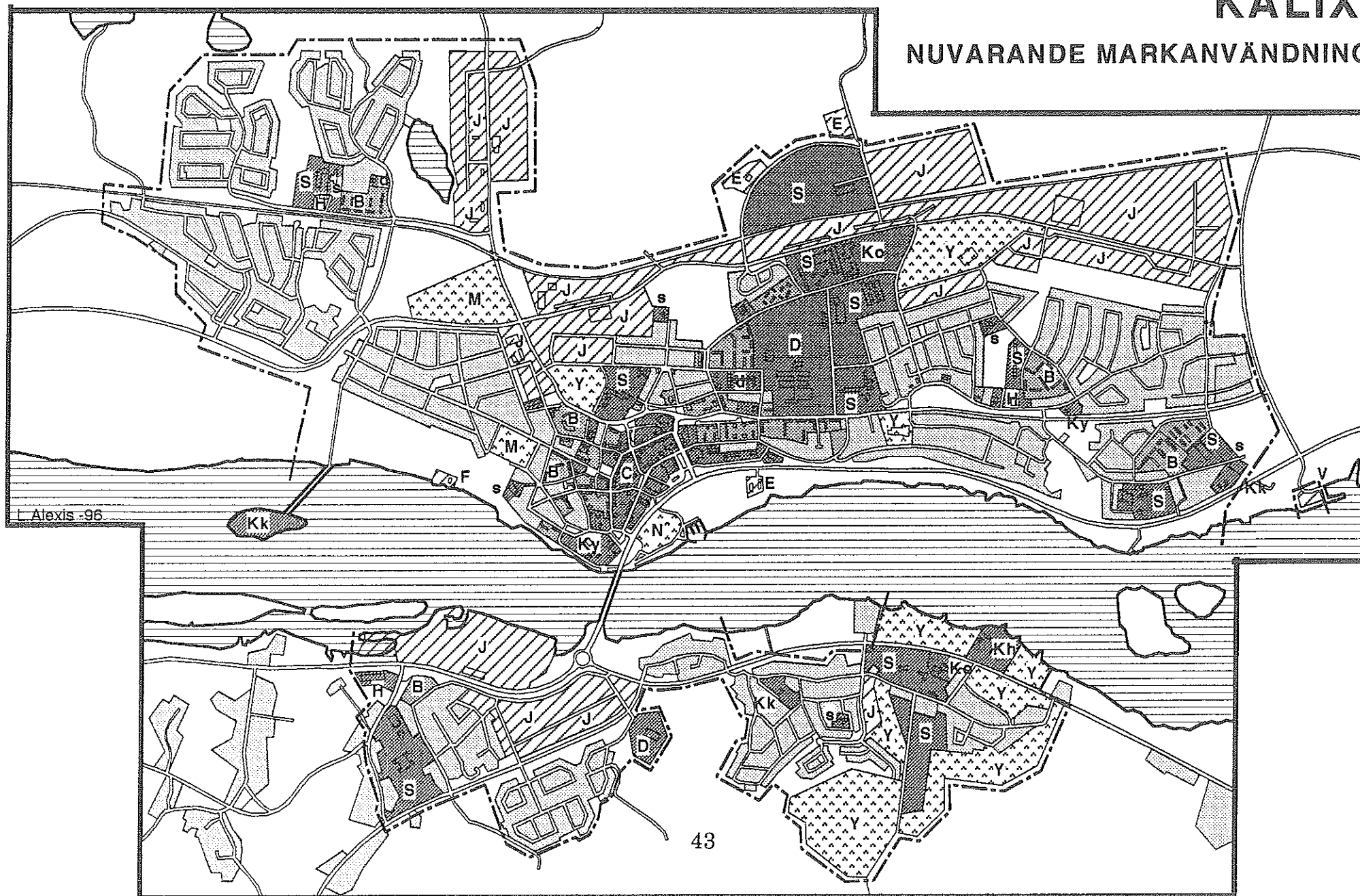
Fjärrvärme, El, Avloppsrening
Flyghangar
Industri
Hamn

Idrott, Golfbana
Camping
Begravningsplats

NUVARANDE MARKANVÄNDNING

FRAMTIDA LOKALISERING AV FLER-BOSTADSHUS.

Nuvarande lågkonjunktur innebär att efterfrågan på mark för flerbostadshus är liten. Förhoppningsvis kommer dock åter tider då behov av sådan mark uppstår. Gällande detaljplaner inrymmer mycket få tomter för större exploateringar med flerfamiljshus. Undantag utgör området längst ut på Näsbyn mot Björkforsvägen vilket upptar byggrätt för cirka 100 lägenheter i tvåvåningshus. Numera får dock detta område anses vara alltför ocentralt för att lämpa sig för sådan byggnation. Området används för närvarande för träningsplaner för fotboll.

Utanför det nu detaljplanerade området är det svårt att finna lämplig mark som inte ligger alltför avlägset från centrum. Ett möjligt alternativ är Rammelberget norr om järnvägen (se vidare sidan 58).

Det vore dock önskvärt om framtida hyreshus kunde placeras närmare centrum. Framför allt äldre personer är mycket intresserade av en central bostad. Nedan följer en diskussion om möjligheterna till ökad exploatering i de centrala delarna. Det bör vidare klarläggas inom vilka områden som kommunen är villig att medverka till att gällande detaljplaner ändras så att högre exploatering tillåts. Det är även viktigt att de boende utanför dessa områden får klart för sig att kommunen inte anser att exploateringen bör ökas där.

Befintlig bebyggelse i centrum.

På motstående sida visas en karta över centrum där det är angivet vilka större byggnader som i dagens läge verkar bli bestående (med angivna hushöjder för flerbostadshusen), vilka byggnader som avses bli bevarade samt de planerade nybyggnader som inryms i gällande

detaljplaner.

Ett studium av kartan ger vid handen att det finns flera kvarter med låg exploatering vilka ligger mycket nära centrum och närmare centrum än ett antal hyreshusområden. Detta märks särskilt nordnordväst kyrkan och framför allt norr om kommunkontoret och Folkets Hus. Även kvarteren Älvdalen och Manhem i öster har i vissa delar mycket låg exploatering i form av enfamiljshus.

På nästföljande uppslag redovisas var de detaljplaner gäller, vilka endast medger mindre bostadshus i en eller två våningar.

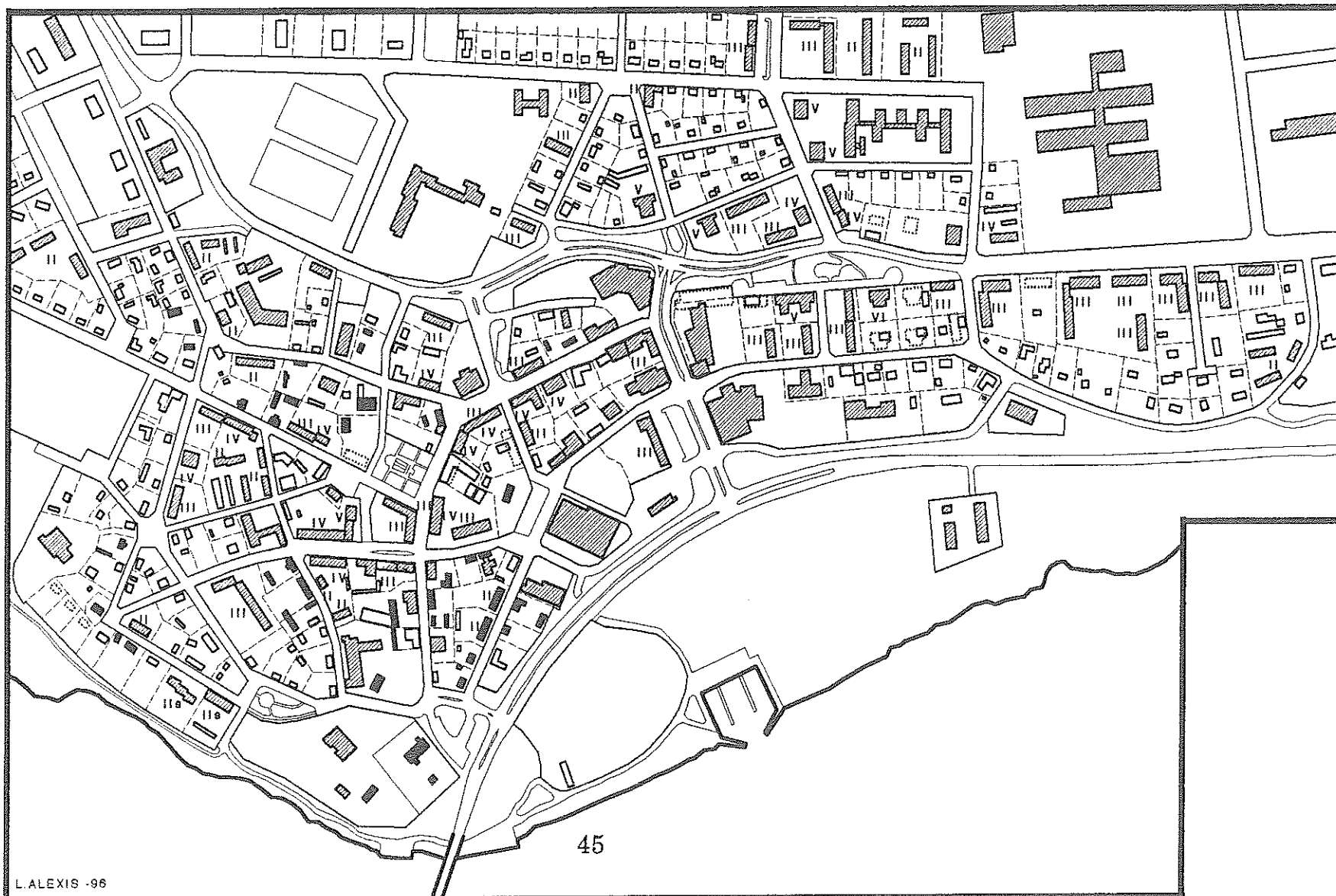
	
Bevarandevärda byggnader	Planerade byggnader enligt detaljplan
	II, III, IV, V
Bestående större byggnader	Antal våningar bef bostadshus

0 100 200 300 m

KALIX

BEFINTLIGA FÖRHÅLLANDEN

Detaljplaner för mindre bostadshus.

Kartan på motstående sida visar ett antal områden, de flesta enligt 1947 års stadsplan, vilka tillåter uppförande av tvåvånings bostadshus med en byggnadsarea på 160 m² och en uthusarea på 80 m². Om byggnadsnämnden finner att det finns särskilda skäl kan en uthusarea på 110 m² accepteras. Denna yta behövs säkerligen för att tillgodose fyra familjers behov av garage, förråd och soprum. Allt givetvis under förutsättning att behovet av uteplatser för barn och vuxna samt plats för bilparkering tillgodoses samt att grannarnas behov av sol och acceptabel miljö inte eftersätts. – I kvarteret Duvan mot Floragatan tillåts två våningar, två lägenheter och 130 m² byggnadsarea. I kvarteret Krubban mot dagcentrum tillåts en våning, en lägenhet och 210 m² byggnadsarea.

Den tillåtna exploateringen enligt 1947 års plan får sägas vara ganska generös med hänsyn till de relativt små tomterna. Vissa tomter är för små för denna exploateringsgrad.

Uppskattningsvis skulle 200 lägenheter kunna rymmas i centrum om samtliga enbostadshus ersattes med fyrfamiljshus. En sådan förändring skulle kunna ske tomt för tomt utan att befintliga miljöer skulle behöva försämrats i någon högre grad.

Även om detta skulle innebära en miljömässigt godtagbar utveckling så är det knappast realistiskt ur ekonomisk synpunkt att vänta sig att enfamiljshus i någon större omfattning ersätts med fyrfamiljshus.

KALIX

DETALJPLANER MED SMA BOSTADSHUS (MAX 4 LGH)

Bevarandevärda
byggnader

Bestående större
byggnader

Planerade bygg-
nader enligt plan
II, III, IV, V, VI

Hushöjder
flerbostadshus

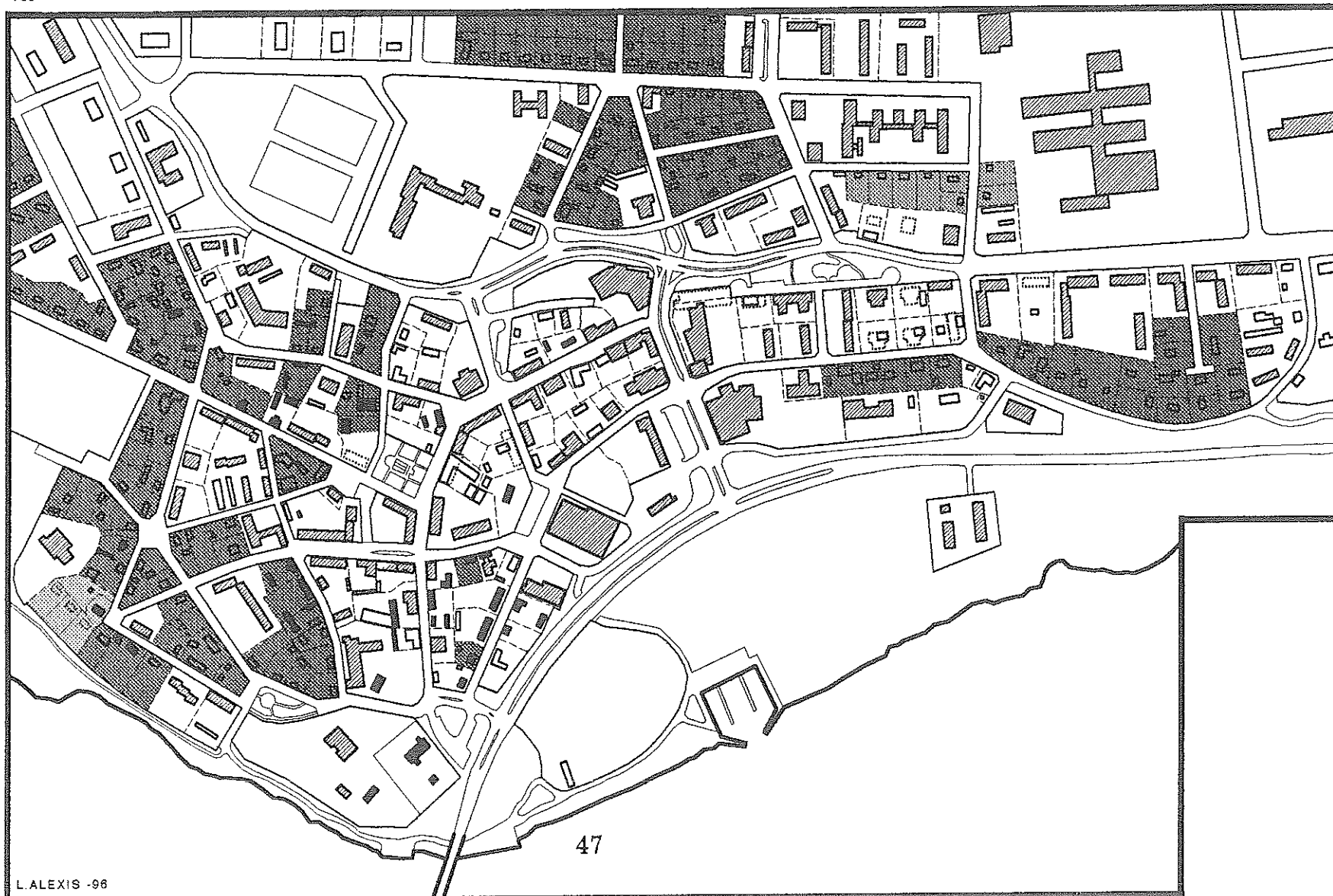
2 vån, 160 m², 4 lgh.

2 vån, 130 m², 2 lgh.

1 vån, 210 m², 1 lgh.

0 100 200 300 m

1987 års centrumplan.

Områdesplanen för centrum, vilken antogs av kommunfullmäktige 1987, upptog ett antal områden där man ansåg att bebyggelsen borde kunna förtätas. Dessa områden redovisas på kartan på nästa sida som visar områdesplanen i de delar som fortfarande har aktualitet.

Områdena låg inom följande kvarter:

- Krubban, väster om kyrkogården
- Släggan
- Järnet, västra delen
- Sirius
- Orion, södra delen
- Lyran, mot Fredsgatan
- Järpen, hela kvarteret
- Trasten, hela kvarteret
- Lärkan, hela kvarteret
- Tallen, sydöstra delen (tre tomter)

Trots att det gått nio år sedan denna områdesplan antogs har det inte skett mycket inom de föreslagna förtätningsområdena. En exploateringsökning är att ett femvånings bostadshus uppförts inom de tre sydöstligaste tomterna på kvarteret Järpen och ett trevåningshus på kvarteret Lyran. Hela kvarteret Tallen ingår också helt i den detaljplan för centrum, som vann laga kraft 1989. Denna plan ändrades 1992 så att fyra punkthus i fem och sex våningar kan uppföras i kvarteret Tallen. Ett av dessa är uppfört.

Förutom de ovan beskrivna förtätningsområdena redovisade områdesplanen ett antal områden där man med hänsyn till den kulturhistoriskt värdefulla bebyggelsen borde minska byggnadsrätten enligt gällande planer. – I redovisningen av dessa områden på nästa sida har inte medtagits de tomter där denna minskning av byggnadsrätterna redan är genomförd eller där planändringar efter 1987 inneburit ett avsteg från områdespla-

nens rekommendationer.

På kv Länsmans sydostligaste fastigheter har en ny detaljplan upprättats vilken kräver bevarande av järnhandlare Åke Larssons gamla fina bostadshus samt tillåter uppförande av två nya flerbostadshus i fyra våningar, ett mot Morjärvsvägen och ett mot Lejongatan.

Områdesplanen redovisade vissa nya sträckningar av bl a Gamla Morjärvsvägen och sammanbindningen Vitvattenvägen - Köpmannagatan vilka också blivit föremål för förändringar under tiden sedan 1984. Dessa sträckningar överensstämmer numera med det som är angivet på själva kartbilden.

Områdesplanen från -87 pekade även på vissa andra behövliga förändringar av gatunätet:

- Det har hänt ett antal trafikolyckor i fyrvägs-korsningen Valhallavägen – Centrumvägen på grund av dålig sikt. Av detta skäl bör anslutningen västerut mot gamla Vitvattenvägen utgå och ersättas med en ny anslutning mot Centrumvägen vid Brunnsgatan.
- I korsningen Kyrkogatan – Köpmannagatan vid kyrkan är det dålig sikt. Enligt gällande detaljplan för kvarteret Handeln är de två västligaste tomterna utlagda som parkmark. Avsikten är att dessa två fastigheter skall inlösas och byggnaderna rivas för att erhålla en bättre kurva och sikt i Kyrkogatan – Köpmannagatan.

Områdesplanen innehöll även förslag till förbättrad trafikföring i korsningen Kungsviksgatan – Morjärvsvägen och Torggatan – Strandgatan. Dessa förslag synes numera inte lika angelägna att genomföra.

Bevarandevärda
byggnader

Område vars
exploatering ökas

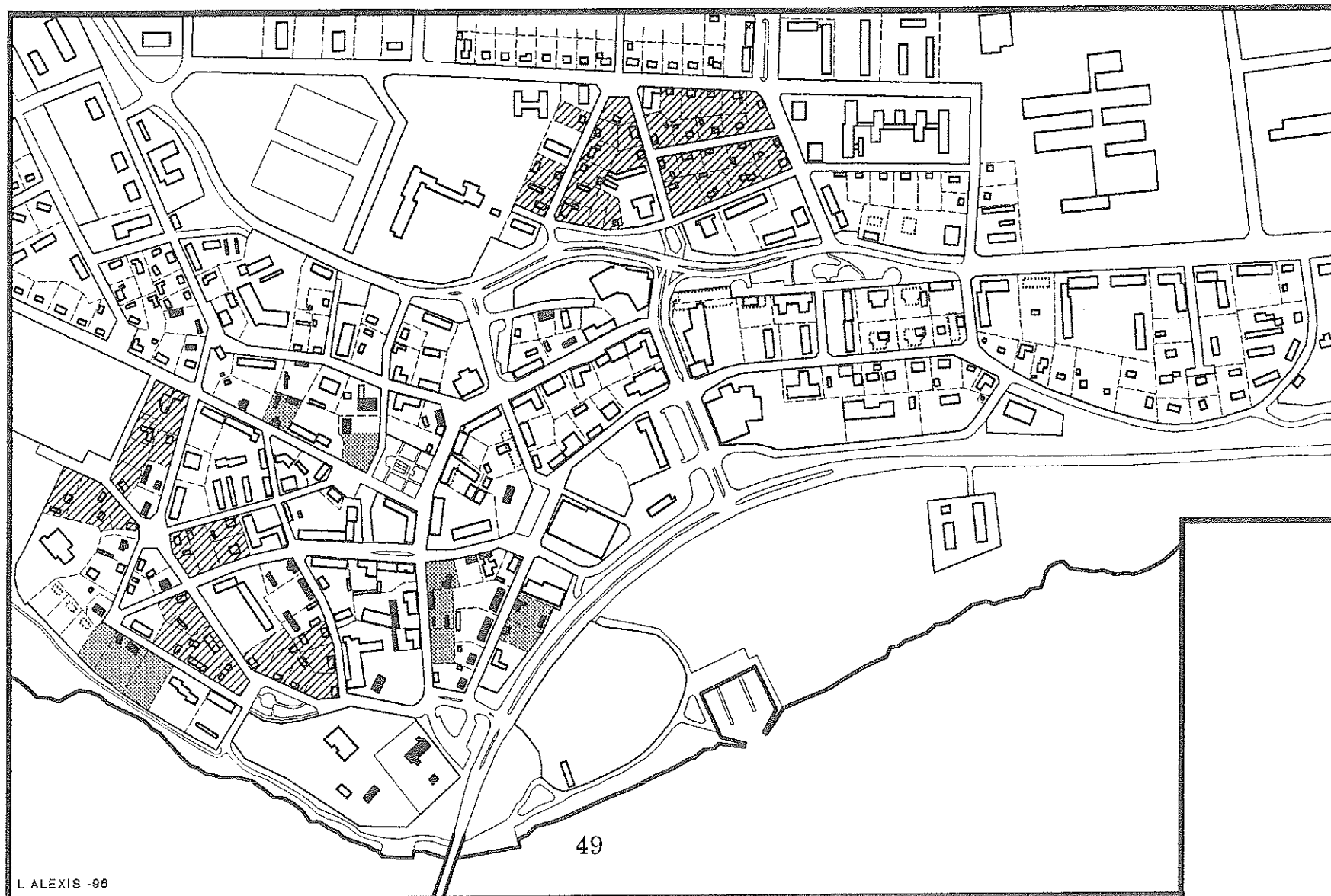
Område vars byggnads-
rätt minskas

0 100 200 300 m

KALIX

OMRADESPLAN 1987

Kalix Västra.

När man diskuterar var förtätning är möjlig måste hänsyn tas till eventuella byggnader som är värdefulla ur ett kulturhistoriskt perspektiv. Förtätningen får inte inverka negativt på den miljö som man vill bevara.

Kalix Västra är benämningen på området norr om kyrkan och som omfattar följande kvarter:

- Krubban
- Sirius
- Vega
- Orion
- Järnet
- Jungfrun (numera med helt ny bebyggelse)
- Släggan
- Köpmannen
- Länsman (norra delen).

Detta område studerades 1989 och det upprättades ett detaljplaneprogram. Målsättningen var att skapa möjligheter för så många nya bostäder som möjligt utan att den mycket tilltalande miljön skulle bli allvarligt försämrad.

När det gäller bevarandevärda byggnader innebar förslaget att de byggnader, som utpekades i områdesplanen, föreslogs bli bevarade med följande undantag:

- en 20-talsfastighet på kvarteret Jungfrun som inrymdes i sk "nyexploateringsområde"
- det bedömdes att det inte var nödvändigt att bevara två fastigheter mot Kungsviksgatan på kvarteret Släggan längst ner mot femvägskorsningen. Endast fastigheten närmast denna korsning föreslogs bli bevarad för att den skulle kunna samspela med övriga äldre byggnader på kvarteren Krubban, Vega och Järnet.

Kommunstyrelsen behandlade förslaget i oktober 1990 och godkände programmet med den ändringen att

byggnaderna på Släggan 5 (sydvästra hörntomten) och Vega 2 (södra hörntomten) inte skulle bevaras.

Förslaget innebär följande riktlinjer för framtida exploateringar:

- angivna byggnader på tre intill varandra liggande fastigheter på kvarteret Krubban, på de tre nordostligaste fastigheterna på kvarteret Orion jämtebyggnaderna på tre intill varandra liggande fastigheter på kvarteret Länsman skall bevaras.
- byggrätterna begränsas till i överensstämmelse med befintliga byggnader på ovannämnda tre fastigheter på kvarteret Krubban mellan Kyrkogatan och älvstranden jämte på den fastighet på kvarteret Länsman som ligger mot Morjärvsvägen omedelbart norr om det befintliga trevånings bostadshuset
- vid rivning och uppförande av ny bebyggelse på enstaka fastighet med nuvarande storlek skall gällande detaljplan följas, dvs 4 lägenheter i två plan och med 160 m² byggnadsarea. På gamla Lantmannatomten mellan Kyrkogatan och Kungsviksgatan på kvarteret Sirius samt på den fastighet på kvarteret Järnet, som sträcker sig mellan Hantverkaregatan och Torggatan kan exploateringen få ökas. Hushöjden skall dock bibehållas till två våningar utan någon inredning på vindsplanet.
- om flera fastigheter slås samman kan viss höjning av exploateringsgraden godtagas. Hushöjden skall dock begränsas till två våningar (utan vindsinredning) på kvarteret Sirius och Vega samt på kvarteret Släggan mot Kyrkogårdsgränd. Tre våningar kan godtagas på kvarteret Järnet, kvarteret Orion (södra delen) och på

den del av kvarteret Släggan som ligger mot Kungsviksgatan.

Kommunstyrelsens beslut bör vara vägledande även för förtätningen av övriga områden i Kalix centrum även om Kalix Västra har alldeles speciella miljökvaliteter.

Framtida förtättningsmöjligheter.

Hur åstadkommer man en ökning av exploateringen inom de centrala kvarteren med äldre detaljplaner?

Stötestenen är inte de gällande detaljplanerna utan mera det faktum att marken är uppdelad i små privata tomter (900 - 1 000 m²) och att dessa är bebyggda med relativt fina och dyrbara småhus där ägarna bor och förmodligen har ganska låga boendekostnader. Områdena har en mycket tilltalande miljö med fina trädgårdar och träd.

Den mest radikala metoden vore att kommunen gick in och exproprierade dessa kvarter eller delar av kvarter. Detta är en metod som är både brutal och kostnadskrävande och det är tveksamt om kommunen har möjlighet att visa att behovet av mark för flerbostadshus inte lämpligen bör tillgodoses på annat sätt eller att olägenheterna från enskild synpunkt inte överväger de fördelar som kan vinnas. Därmed är det tveksamt om kommunen kan erhålla expropriationstillstånd.

En mildare men långsammare metod är att kommunen köper saluförda mindre fastigheter med centralt läge eller utnyttjar sin förköpsrätt för fastigheter större än 3 000 m². Detta är också kostnadskrävande, men skulle möjliggöra planändringar med högre exploatering när kommunen behärskar några lämpliga, sammanhängande delar av ett kvarter. Det vore högeligen önskvärt att kommunen drev en aktivare markpolitik, framför allt i centrum. – Man bör i detta sammanhang kom-

ma ihåg att dessa områden redan har en färdigutbyggd infrastruktur vilket minimerar kommunens kostnader utöver markanskaffningen.

Att fortsätta som hittills, dvs låta professionella exploatörer köpa de fastigheter som är möjliga att komma över och sedan försöka förmå kommunens byggnadsnämnd att acceptera en så hög exploatering som möjligt är inte att rekommendera.

Hushöjder

Någon generell regel för hushöjderna är svår att formulera då dessa är helt beroende av tomtyta och tomtens läge i förhållande till omgivningen samt möjligheterna att genomföra en detaljplaneändring.

Inom de områden där gällande plan föreskriver 2 våningar, 160 m² och fyra lägenheter bör detta vara grundläggande för normaltomtarna. För vissa befintliga, större fastigheter (1 500 m² och däröver) bör högre hushöjd (kanske 3 våningar) kunna accepteras under förutsättning att tillräckligt utrymme för utevistelse och bilar kan erhållas, att byggnaden inte skuggar uteplats eller grannar eller blir alltför främmande i miljön eller i förhållande till befintlig, kulturhistoriskt värdefull miljö.

Byggnadsnämnden har tagit ett beslut att högsta acceptabla hushöjd inom Kalix centrum är 6 våningar. Denna hushöjd kräver givetvis mycket stora tomter.

Förtättningsområden.

Ovan förd diskussion leder fram till de förtättningsområden, som redovisas på kartan på motstående sida.

Grundprincipen är, att inom dessa områden skall nuvarande detaljplaner gälla när befintliga, enstaka tomter skall bebyggas dvs tvåplans bostadshus med en byggnadsarea (husets yta på marken) på 160 m² och en uthusarea på maximalt 110 m². – Undantag från dessa

regler kan göras för vissa större tomter t ex gamla Lantmanna i kvarteret Sirius och den tomt mitt i kvarteret Järnet som sträcker sig mellan Hantverkargatan och Torggatan.

Om någon har möjlighet att disponera två eller flera närliggande fastigheter inom de angivna förtätningsområdena finns det möjligheter till ökad exploatering och högre våningsantal. Maximalt tillåtet våningsantal inom de olika kvarteren bör vara:

- 5 våningar
Järpen och Lärkan
- 4 våningar
Köpmannen
Länsman (mot Norra Parkgatan)
Lejonet (sydöstra delen)
Trasten
Duvan (mot Floragatan)
Tranan (två tomter mot Tallhedsgatan)
- 3 våningar
Orion (södra delen)
Järnet (västra delen)
Släggan (mot Kungsviksgatan)
Länsman (norra delen)
Värdshuset (sydvästra delen)
Lyran (delen mot Fredsgatan)
Älvdalen (viss del mot Strandgatan)
- 2 våningar (utan vindsinredning)
Släggan (mot kyrkogården)
Vega
Sirius

Övergripande villkor för ökad exploatering är

- att kraven i 2 kap 4§ Plan- och bygglagen (PBL) uppfylls (krav på beaktande av allmänna

intressen)

- att kraven i 3 kap PBL kan antas bli uppfyllda (krav på byggnader)
- att byggnaden inte medför fara eller betydande olägenheter för omgivningen (PBL 3:2)
- att tillräckliga friytor för framför allt utevistelse men även för parkering kan anordnas på den egna fastigheten
- att planändring kan genomföras

Avsteg från gällande detaljplan kräver alltså detaljplaneändring. En sådan kan genomföras enligt "enkelt förfarande" (dvs planen behöver inte ställas ut och kan antagas av byggnadsnämnden) under förutsättning att ovanstående regler följs och denna fördjupade översiktsplan har blivit antagen.

Om någon högre byggnad än fem våningar (maximalt sex våningar enligt byggnadsnämnden) avses uppföras förutsätter detta tillgång till en stor markareal och att planändringen genomförs enligt " normalt förfarande", dvs med utställning och antagande i kommunfullmäktige.

Bevarande.

De angivna förtätningsområdena medför att för vissa tidigare redovisade bevarandevärda byggnader bevarandekravet inte längre kvarstår nämligen magasinsbyggnaden på kvarteret Länsman i hörnet av Norra Parkgatan och Lejongatan (redan riven) samt byggnaderna på sydöstra hörntomten i kvarteret Lejonet.

Vidare kan den gamla större träbyggnaden på Fildelfiaförsamlingens tomt i kvarteret Lodjuret inte rimligen bevaras pga byggnadens mycket dåliga kvalitet.

Bevarandevärda
byggnader

Planerade bygg-
nader enligt plan

II
Max 2 våningar
utan vindsinredning

IV
Max 4 våningar

III
Max 3 våningar

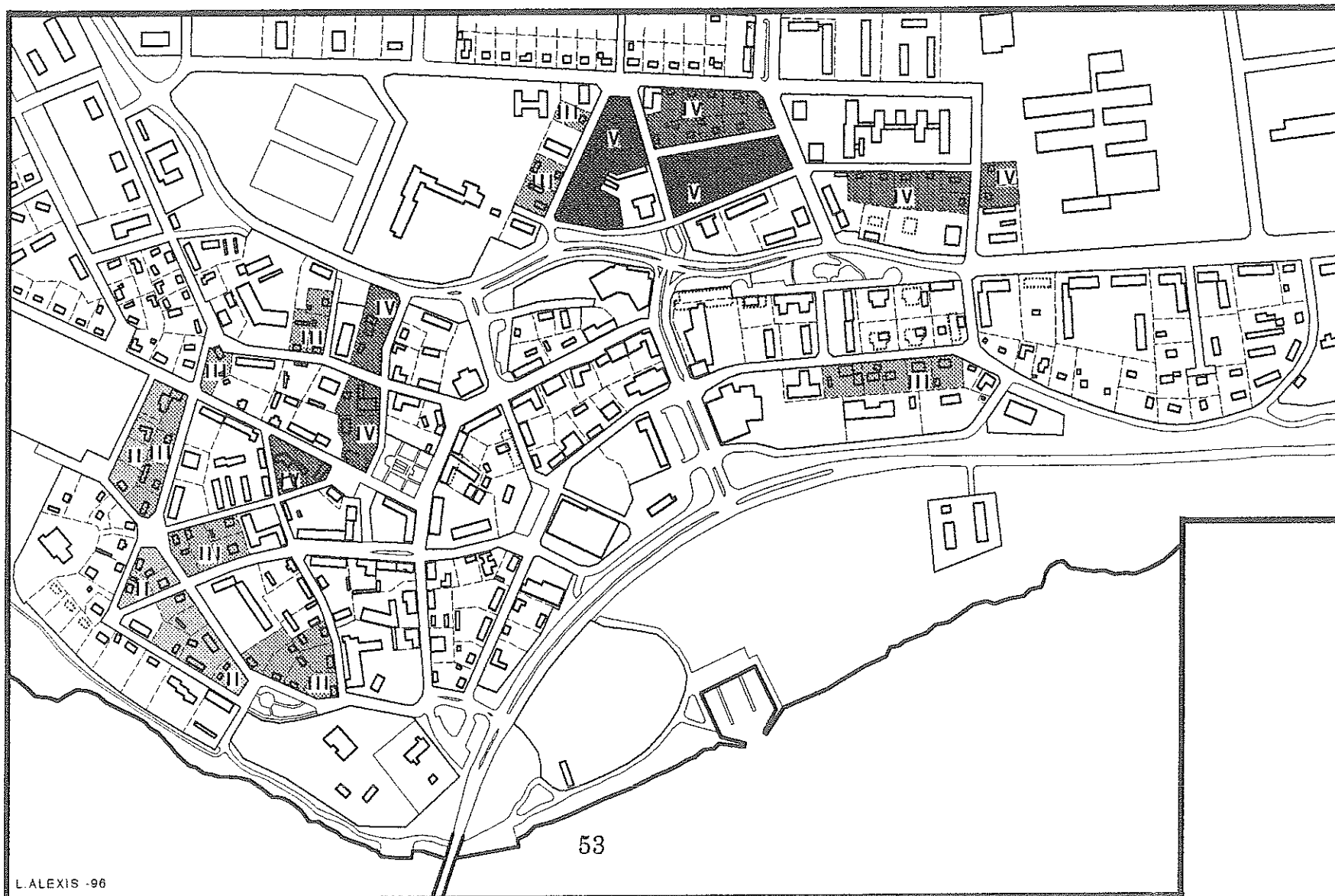
V
Max 5 våningar

0 100 200 300 m

KALIX

FÖRTÄTNINGSOMRADEN

En allvarlig brist i underlagsmaterialet för denna fördjupade översiktsplan är att det saknas en inventering av de kulturhistoriskt värdefulla byggnader som ligger inom själva Kalix tätort men utanför centrumområdet. En sådan inventering borde genomföras snarast.

ÖVRIGA BYGGNADER

Förhoppningsvis kan det komma att uppträda behov av att uppföra någon större kontorsbyggnad eller liknande inom centrumområdet. Det är dock inte möjligt att i nuläget utpeka någon lämplig tomtmark för detta ändamål. En sådan fråga måste utredas omsorgsfullt och behandlas på sedvanligt sätt med detaljplanering enligt normalt förfarande dvs med offentlig information och samråd, utställningsförfarande och ett antagandebeslut i kommunfullmäktige.

EXPLOATERINGSÖKNINGAR INOM ÖVRIGA OMRÅDEN

De människor som bor utanför centrum och angivna förtätningsområden skall kunna förvänta sig att dagens exploateringsnivå inte kommer att förändras.

Det kan dock uppstå oförutsedda behov inom dessa områden. I så fall måste en eventuell planändring studeras noga och samråd och utställning ske innan den genomföres.

STÖRSTA TILLÅTNA BYGGNADSAREA FÖR ENFAMILJSHUS

Under åren 1987 – 1991 inträffade det ofta att det söktes bygglov för enfamiljshus vars byggnadsarea (husets yta på marken) överskred det som var tillåtet enligt gällande detaljplan. Tidigare hade byggnadsnämnden möjlighet att bevilja avsteg (dispens) från denna bestäm-

melse men den rättigheten försvann i och med att Plan- och bygglagen trädde i kraft 1. juli 1987.

Gällande detaljplaner är ofta upprättade vid en tidpunkt då egnahemmen inte var så stora. Under 70-talet tillkom vidare en regel som sade att "öppenarea" skulle inräknas i byggnadsarean. Öppenarea är den yta, som ligger under tak men helt eller delvis saknar väggar t ex carport eller altan.

Att ändra bestämmelserna om högsta byggnadsarea för alla detaljplaner är en mycket omständlig procedur. I dagens konjunkturläge med de nya reglerna för bostadslån har byggandet av stora egnahem minskat drastiskt. — Det finns dessutom möjlighet för byggnadsnämnden att lämna bygglov för mindre avvikelser från gällande plan om byggnadsnämnden tidigare lämnat ett flertal dispenser från bestämmelserna om högsta byggnadsarea inom det område där bygglov sökes. Om så inte är fallet måste planändring enligt enkelt förfarande genomföras.

Av dessa skäl finns det nu knappast någon anledning att förändra gällande bestämmelser om maximal byggnadsarea.

PARKERING

I Kalix gäller ett krav (och har alltid gällt) att varje byggherre skall tillgodose parkeringsbehovet inom den egna fastigheten. Några utökade större allmänna parkeringsplatser eller parkeringshus planeras inte. Detta krav innebär att bebyggelsen aldrig kommer att bli lika tät som i en större citykärna.

I början av 80-talet antog kommunen följande riktlinjer för beräkning av behovet av parkeringsplatser. Dessa riktlinjer är fortfarande gällande.

Antal bilplatser per 1000 m² våningsyta uppdelade på boende/arbetande och besökande:

Bostad	8+2=10
Industri	15
Skola (<18 år)	5
Kontor	18+4=22
Butik (dagligvaror)	6+40=46
Service	13+21=34
Hotell	3+19=22
Restaurang	13+67=80
Samlingslokal	170

År 2000 beräknas behovet av p-platser för restaurang och samlingslokal vara 85 resp 175 platser. – Behovet av p-platser vid restauranger bör undersökas i varje särskilt fall.

Vid tillämpningen av dessa riktlinjer har byggnadsnämnden beträffande bostäder för äldre tillämpat en praxis att behovstalet sänks från 10 till 8 bilplatser per 1000 m² våningsyta.

GRÖNPLAN och TRÄDPLAN

För att skapa en god miljö för tätortsinvånarna är det inte tillräckligt att uppställa krav på hushöjder, exploateringsgrad och liknande. Det fordras även att byggherrarna är beredda att bygga hus som är väl anpassade till omgivningen och som ges ett tilltalande utseende. Byggnadsnämndens möjligheter att påverka husens utseende är begränsade och dessa möjligheter kommer att begränsas ytterligare. Detsamma kommer att gälla även husens inre utformning, planlösning mm.

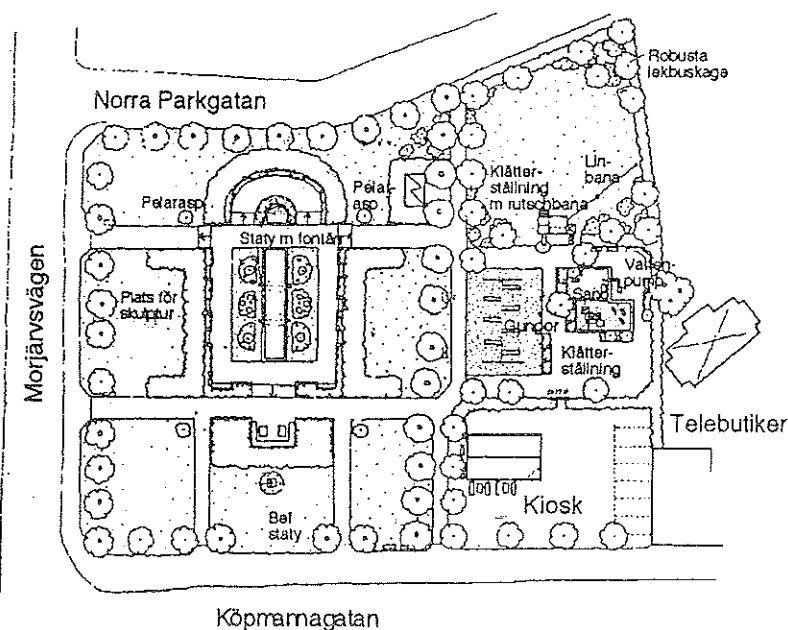
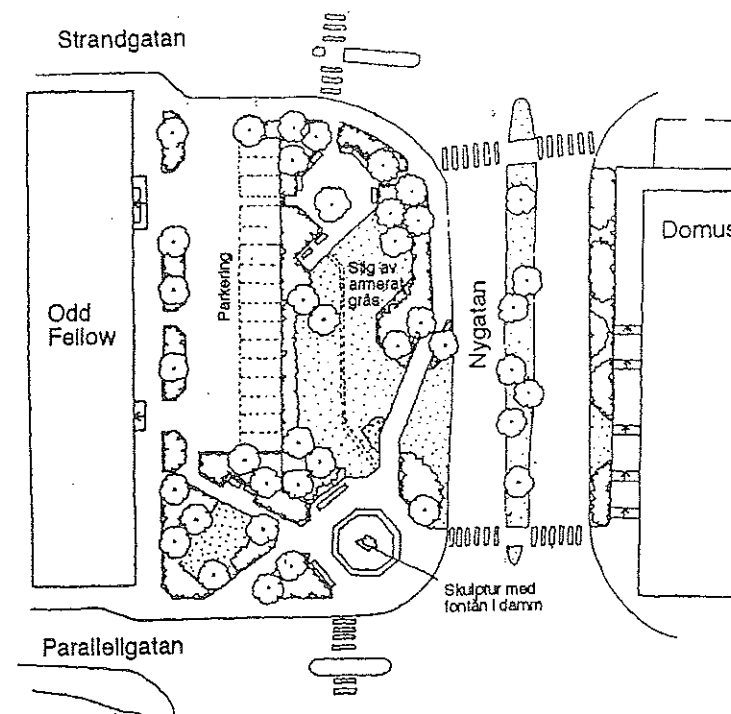
Något som även har utomordentligt stor betydelse för tätortsmiljön är vegetationen och parkerna. Därför upprättades 1988 en "Grönplan och trädplan" för Kalix centrum. Den antogs av fullmäktige 1989 som ett program för framtida arbeten. Denna plan bör inte falla i glömska.

Planen beskriver inledningsvis varför vegetation är så väsentlig för samhället. Vidare redovisas betingelserna för vegetation i tätbebyggda områden och hur plantering, föryngring, vård och skydd skall gå till. Till detta hör en förteckning över trädslag som är lämpliga i Kalix.

Som underlag för arbetet ligger en inmätning av alla viktigare träd i centrum som står på gatu- eller parkmark eller på kvartersmark intill gatorna. Trädens höjd är även angivet.

I planen beskrivs de befintliga förhållandena och slutligen redovisas förslag till förbättringar inom olika områden. Dessa förslag är att betrakta som idéförslag som måste följas av en mer detaljerad projektering.

Som viktiga exempel på dessa idéförslag visas här Nytorget och Centralparken.

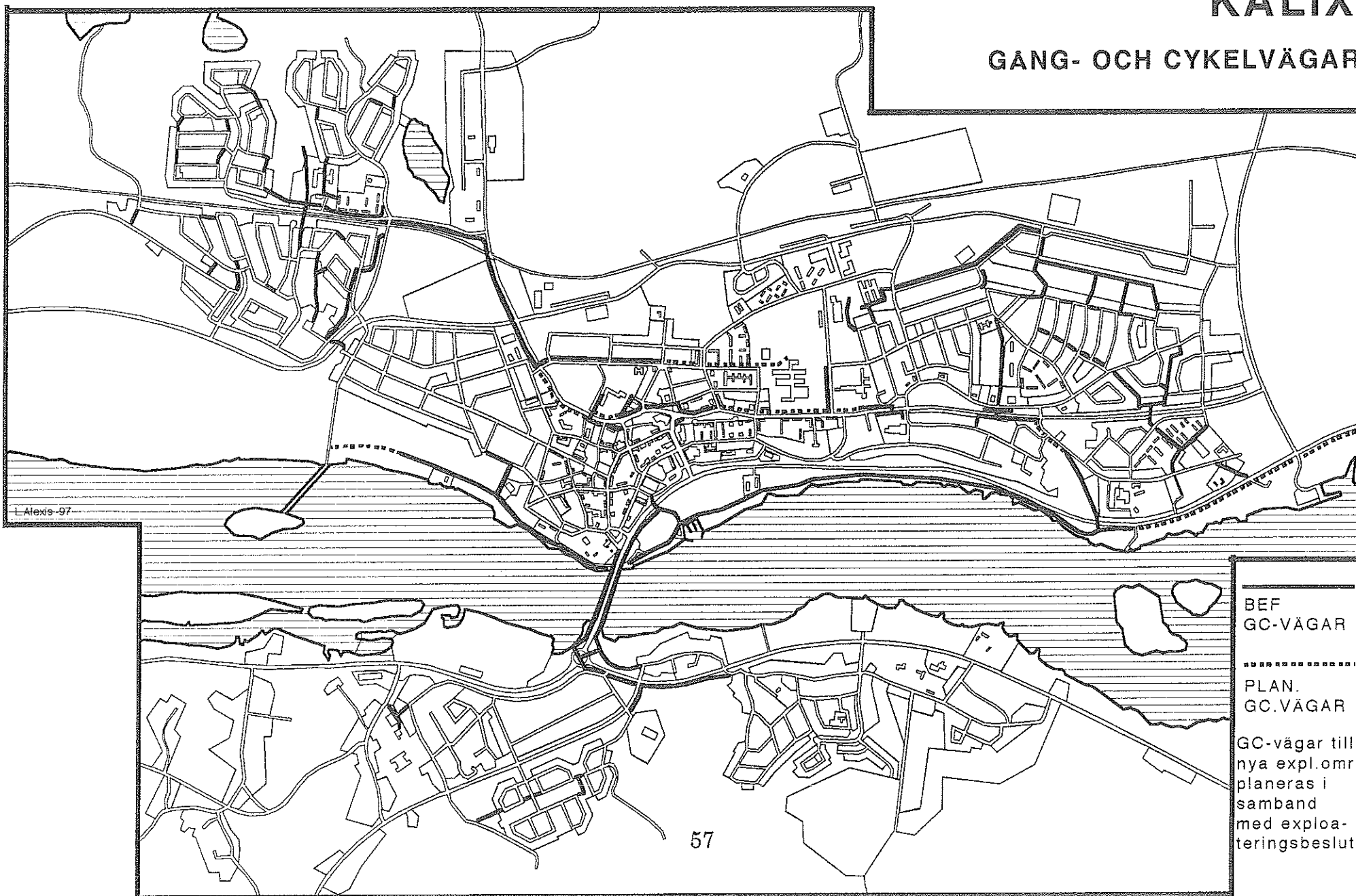

0 500 m 1 km

KALIX

GANG- OCH CYKELVÄGAR

BEF
GC-VÄGAR

PLAN.
GC-VÄGAR

GC-vägar till
nya expl.omr.
planeras i
samband
med exploa-
teringsbeslut.

FRAMTIDA OMRÅDEN FÖR BOSTÅDER, BEGRAVNINGSPLATS OCH INDUSTRIER.

Dagens lågkonjunktur medför att det inte känns särskilt angeläget att försöka finna mark för framtida flerfamiljshus utanför det nu detaljplanerade området. Detsamma gäller ny exploateringsmark för industrier, även om hoppet om nya industrier är större än tron på behovet av mark för nya flerfamiljshus.

Behov finns av framtida utrymme, helst vid Vitvatenvägen, för en ny begravningsplats. Detta på grund av den stora andelen jordbegravningar inom Nederkalix församling.

Historien visar att efter alla lågkonjunkturer kommer en högkonjunktur, även om denna kanske inte blir lika intensiv som den tidigare. Den fördjupade översiktsplanen skall planera för kommande händelser fram till år 2005 till 2010 och inom denna tidsrymd borde utsikterna bli ljusare igen. – Den jungfruliga mark som i den fördjupade översiktsplanen föreslås för olika ändamål behöver ju inte tas i anspråk förrän behovet uppstår. Till dess kan markområdena nyttjas på samma sätt som i dag. Det viktiga är att man inte vidtager några åtgärder som kan förhindra den framtida, föreslagna markanvändningen.

Rammelbergsområdet norr järnvägen.

Området redovisas på nästa uppslag.

Rammelbergsområdet ligger avsnört från Kalix centrum genom järnvägen och industrierna längs Järnvägsgränd. Avståndet fågelvägen från Rammelberget söder om de större kraftledningarna till kommunkontoret är dock bara cirka 1,4 km, dvs inte längre från centrum än Nystadsskolan eller industrierna i Rolfs. Området kan göras tillgängligt både från Vitvatenvä-

gen och Myrskatavägen, vilka bägge vägar passerar järnvägen planskilt.

Den befintliga järnvägen ingår i planerna för Norrbottniabanan. Utredaren anser att den nuvarande järnvägsstationen ligger alltför ocentralt och borde flyttas till Rammelbergsområdet. Det borde vara möjligt att schakta ner järnvägen på sträckan mellan viadukten över Vitvatenvägen och bron för Myrskatavägen. Kanske kräver detta att Järnvägsgränd förskjuts något söderut vilket torde vara helt möjligt. En järnväg i schakt skulle möjliggöra en bro över järnvägen till ett nytt stationsområde på norra sidan. Denna bro skulle även den kunna utgöra tillfart till ny bebyggelse på Rammelberget.

Man skulle kunna anlägga en gång- och cykelväg mot centrum genom parkområdet vid vattentornet till Stigmansgränd. Avståndet mellan stationen och kommunkontoret skulle endast bli 800 meter.

Men hänsyn till störningarna från järnvägen (även om denna är nerschaktad) bör ny bebyggelse inte placeras närmare järnvägen än 150 meter.

Bebyggelsen bör lämpligen placeras där terrängen är någorlunda plan eller lutar mot söder och sydväst. Ett område på 25 hektar uppfyller dessa krav. Någon detaljerad undersökning av terrängen har inte utförts.

Det finns två anläggningar som kan inverka negativt på ny bostadsbebyggelse här: fjärrvärmecentralen vid Myrskatavägen och sopdeponeringsanläggningen vid Vitvatenvägen.

Ett byggnadsfritt område på 300 meter från fjärrvärmecentralen torde vara tillfyllest. – Befintlig sopdeponeringsanläggning ligger cirka 400 meter från föreslaget bostadsområde. Planerad utvidgning kommer att ske norrut så att avståndet mellan den nya delen och

föreslagna bostäder blir 500 meter vilket torde borga för att inga störningar uppstår i bostadsområdet.

Kalix Naturbruksgymnasium föreslog vid samrådet att området upptas som ekologiskt bevarandeområde.

Miljönämnden anser att innan området detaljplaneras skall en detaljerad undersökning och värdering ske av de konflikter och störningar som kan uppstå på grund av de verksamheter som sker runt området och områdets egna miljövärden.

Industriområde.

Ända sedan kommunöversikten från 1973 har ett område för framtida industrier varit upptaget nordost om E4 vid Bredviken (Kalvholmen). Anledningen till denna lokalisering var närheten både till E4 och järnvägen och att området ligger mellan de två industrikoncentrationerna i Kalix och Karlsborg.

Genomförda grundundersökningar visar dock att det inom en stor del av området är 2,5 – 15 meter till fast botten vilket kräver grundläggning på pålar. Inom andra delar, mindre till omfånget, är det 1,0 – 2,5 meter till fast botten. Detta kräver plintgrundläggning. Kvar återstår mindre delar med goda grundläggningsförhållanden. Dessa områden ligger dock tyvärr 1 – 2 km från Järnvägsgatans anslutning mot Björkforsvägen vilket innebär stora exploateringskostnader för vägar och VA. Kontakten med befintliga industrier blir bristfällig. Av dessa skäl anses numera detta område vara mindre lämpligt för industrietablering.

I den gällande, kommunomfattande översiktsplanen är ett kvadratisk område kring Andersträsket avsatt som militärt övningsområde. De militära planerna blev aldrig realiserade och därför utgår detta område ur den fördjupade översiktsplanen. Det föreslås i stället att nya industrier etableras här norrut från Skogsbruksskolan.

Området är visserligen ganska kuperat och innehåller relativt stora arealer med våtmark enligt den ekonomiska kartan. Här redovisas ett område på totalt 150 hektar varav 90 hektar är torr mark belägen ovanför +15 meter.

Om behov skulle uppstå kan området förses med järnvägsspår utgående från den nuvarande bangården och med spåret i högsta stigning 10‰ och minsta radie 300 meter.

Innan området detaljplaneras måste detaljerad undersökning av grundförhållanden, bergförekomst och avstånd till fast botten (även inom våtmarkerna) utföras. Stor omsorg bör ägnas åt lämpliga nivåförändringar inom området.

Naturbruksgymnasiet avvisar även detta förslag och menar att industriområdet skulle störa Rammelberget och att området utnyttjas för skolans utbildning och övningar.

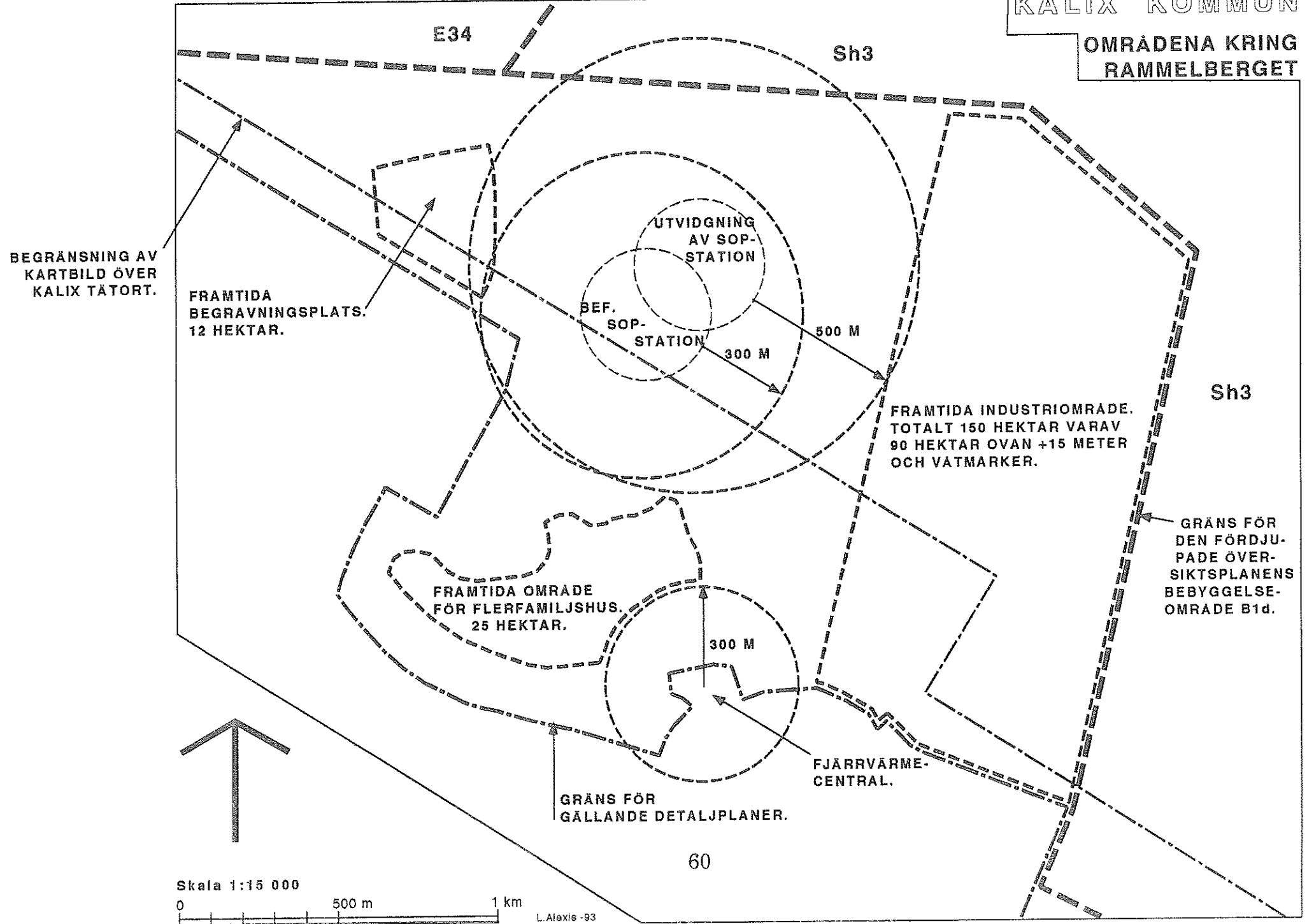
Begravningsplats.

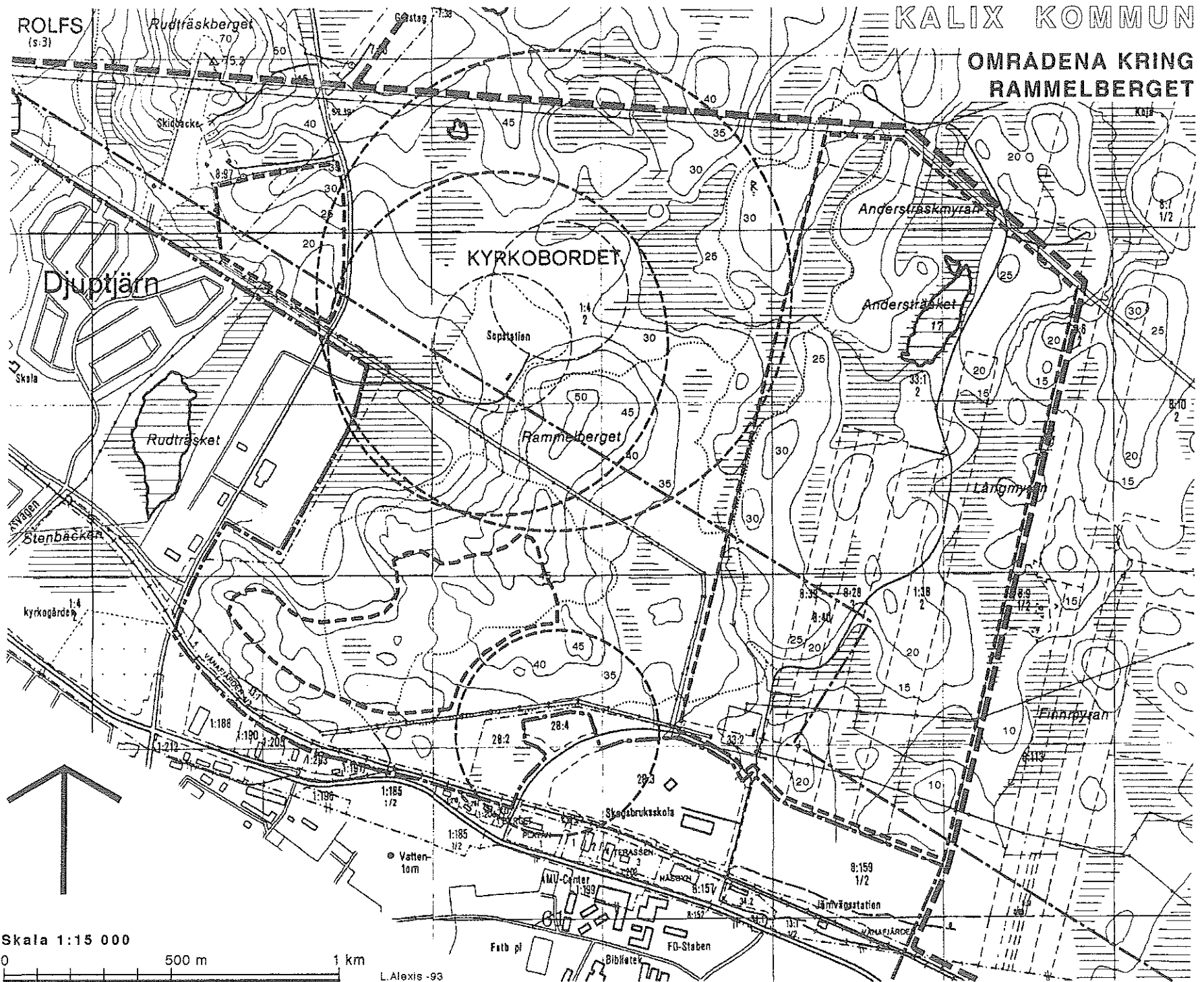
På längre sikt är inte Skogskyrkogården tillfyllest. Området vid Vitvattenvägen söder om infarten till slalombacken och ner mot kraftledningsgatan norr om Djuptjärnsområdet och Rudträskets industriområde synes vara lämpligt som begravningsplats. Området omfattar 12 hektar.

Redovisning.

På nästa uppslag redovisas ovannämnda förslag för området kring Rammelberget.

På vänstra sidan visas enbart gällande och föreslagna gränser och områden jämte förklarande text. På den högra sidan är dessa gränser inlagda på en kopia av den ekonomiska kartan kompletterad med höjdkurvor och våtmarker.

NYA EXPLOATERINGSOMRÅDEN.

Förutom de framtida exploateringar för vilka nya områden lagts ut kring Rammelberget och som redovisats på föregående uppslag, finns följande områden för eventuella nyexploateringar i den del av Kalix som omfattas av kartan på motstående sida:

- Djuptjärn Västra. Detaljplan för cirka 110 nya enfamiljshus finns upprättad men har aldrig blivit utställd. Större delen av marken är i kommunens ägo.
- Frängsmyrheden söder om Grytnäs är ett område på cirka 12 hektar där något planförslag ännu inte är upprättat. Kommunen har förvärvat stor del av marken.
- Området på östra sidan av Björkforsvägen mellan E4 och Centrumvägen. Areal 8 hektar. Denna del av området norr E4 har goda grundläggningsförhållanden. I framtiden kommer Björkforsvägens anslutning till E4 ske planskilt, varför det vid detaljplaneläggningen måste lämnas tillräckligt utrymme för denna trafikapparat. – Området bör nyttjas till något som har anknytning till E4:s fjärrtrafik men som även är till gagn för Kalix samhälle.

0 500 m 1 km

KALIX

NYA EXPLOATERINGSOMRADEN

OMRADENA KRING
RAMMELBERGET:
SE FÖREGÅENDE
UPPSLAG.

FRAMTIDA
EGNAHEMSOMRADE

L Alexis -96

OMRADE FÖR FRAM-
TIDA EGNAHEM. 12 HA

63

GRÄNS FÖR
DETALJPLAN.
OMRADE.

OMRADE FÖR FRAMTIDA
VERKSAMHET MED ANKNYT-
NING TILL FJÄRRTRAFIKEN
PÅ E4. AREA 8 HEKTAR.

E4 GENOM KALIX CENTRALORTSOMRÅDE

Tillbakablick.

Kustlandsvägen, dvs den väg som nu benämns Europaväg E4, har funnits sedan 1500-talet. Den blev dock inte farbar med fordon förrän på 1600-talet. Vid passagen av Kalixälven var man tvungen att använda färja ända fram till 1929 då den första bron byggdes. Den nuvarande bron uppfördes omedelbart nerströms den gamla. Den invigdes 1959.

Inom centralortsområdet har nuvarande E4 i princip samma sträckning som den tidigare kustlandsvägen. Vid Stråkanäs och Innanbäcken gick dock vägen cirka 150 meter längre från älven. Denna väg finns fortfarande kvar som en smal skogsväg. – Genom centrala Kalix gick vägen i nuvarande Köpmannagatan, Centrumvägen och Näsbyvägen. E4 flyttades ner till nuvarande läge på strandängarna 1965.

Vägstandard.

E4 tillhör det nationella stamvägnätet. Enligt centrala beslut bör vägen få en standard som tillåter en hastighet på 110 km/tim. En konsekvens härav är att vägbredden måste ökas till 13 meter, dvs med breda vägrenar. Detta har utförts på de flesta, tidigare smala, sträckorna mellan Luleå och Haparanda.

Vid denna typ av snabb fjärrtrafikled bör anslutande sidovägar med trafik av någon betydelse vara planskilda. Centrala beslut härom har dock endast fattats när det gäller väganlutningar söder om Töre. Planskild anslutning av väg E10 i Töre är utbyggd.

Pågående satsningar på förbättring av E4:s standard har krävt stora ekonomiska insatser. I dagsläget ämnar staten i fortsättningen att huvudsakligen investera i förbättringar på fjärrvägnätet i mellan-Sverige.

Därav följer att ytterligare förbättringar av E4 genom Norrbotten troligen blir helt beroende av eventuella satsningsskapande sk "paket".

Ambitionen att öka tillåten hastighet till 110 km/tim samtidigt som trafiksäkerheten förbättras kvarstår dock.

Nuläge.

Med E4:s nuvarande läge och utformning inom centralortsområdet är det inte möjligt att öka trafikens hastighet till 110 km/tim. Vid Nyborgsvägens anslutning till E4 har byggts en rondell, vilken innebär att E4-trafiken inte längre har företrädesrätt och som bromsar ner hastigheten till under 50 km/tim. Bron över älven är smal (drygt 7 m) och har en sådan geometrisk utformning att större hastighet än 50 km/tim inte kan accepteras.

Kalix centrums anslutningar mot E4 via Köpmannagatan vid kyrkan och Nygatan (bägge trevägskorsningar) medför hastighetsbegränsning till 70 km/tim. Med anledning av dåliga grundförhållanden, bristande utrymme jämte av miljöskäl är det inte möjligt att skapa en planskild anslutning mellan E4 och Kalix centrum.

På strandängarna nedanför kyrkan invigdes en campingplats sommaren 1993. Enligt den här gällande detaljplanen skall tillfart till campingområdet ske via den väg som går efter älvstranden under bron, dvs man måste köra runt kyrkokvarteret. Det har visat sig att trafiken till båthamnen i viss mån är störande för de campande.

Tillgängligheten till strandområdet för gående och cyklande har fått en lösning genom att en tunnel under E4 byggts vid ICA-Matmästaren.

Alternativa E4-sträckningar.

Under de senaste trettio åren har E4:s framtida läge diskuterats ett stort antal gånger. Mycket utredningsarbete har lagts ner på att undersöka om det är möjligt att anordna en planskild anslutning av Kalix centrum mot E4. Det har dock inte varit möjligt att finna någon lösning, som är tekniskt, ekonomiskt eller estetiskt godtagbar.

Ur trafikteknisk synpunkt vore det en fördel för E4 som fjärrtrafikled om den låg helt utanför den centrala bebyggelsen i Kalix. Av E4:s trafik har dock 90 % sitt mål eller sin startpunkt i Kalix centrum. 47 % av alla invånare i Kalix kommun måste nyttja E4 för att nå servicen i Kalix centrum. Kommunledningen är motståndare till tanken att flytta ut E4.

Tidigare diskuterades möjligheten att förlägga E4 norr om Kalix från bron över älven vid Åkroken. Detta skulle innebära en avsevärd vägförlängning. Terrängen norr om Kalix är också sådan att vägbyggandet skulle bli kostsamt.

I kommunöversikten från 1977 redovisades ett reservat för E4 söder om bebyggelsen i Stråkanäs, Innanbäcken, Rolfs och Grytnäs. Reservatet drogs över älven vid ön Fisket för att ansluta till E4 vid Björkforsvägen. I samband med planläggningen för Kalix golfbana togs detta reservat bort. Vägverket ansåg att E4 inte skulle komma att flyttas inom överskådlig tid. Reservatet finns heller inte med i den kommunomfattande översiktsplanen vilken antogs av fullmäktige på våren 1992. Reservatet är dock möjligt att återskapa då det endast berör två hål på golfbanan.

När detta reservat togs bort ställde Vägverket som villkor att kommunen inte vidtog några åtgärder som kunde försämra trafiksäkerheten på E4 i dess nuvarande läge.

I dag är Vägverkets uppfattning att det av ekonomiska skäl inte är möjligt att tänka sig en flyttning av E4 inom den fördjupade översiktsplanens planperiod, dvs inom 10–15 år.

Målsättning i dagsläget.

Vägverket önskar höja framkomligheten och trafiksäkerheten på E4 genom färre och säkrare anslutningar.

Kalix kommun eftersträvar också en bättre trafiksäkerhet men månar dessutom om tillgängligheten till de olika verksamheterna i centrum. Kommunen har vidare önskemål om en tydligare annonsering av Kalix centrum gentemot E4-trafikanterna och en bättre väganslutning mot strandängarna, campingplatsen och båthamnen.

Diskuterade förändringar.

Vägverket och länsstyrelsen vill stänga infarten vid kyrkan för vänstersvägande trafik och i ett längre tidsperspektiv stänga anslutningen helt.

Kommunen vill bibehålla infarten vid kyrkan samt att infarten till Nygatan och ny tillfart mot strandängarna ordnas genom anläggande av en rondell.

Dagens trafiksituation.

Rondellen vid Nyborgsvägen upphäver E4-trafikens företrädesrätt och brons geometri framtvingar en hastighetsbegränsning till 50 km/tim.

Fordonsflödet på bron är drygt 8000 fordon (räknat i februari 1994 mellan kl 0600 och 1800). Av detta flöde utgör den trafik som inte berör Kalix centrum 11 %. Se grafisk redovisning på nästa sida.

Vid anslutningen vid kyrkan är fordonsflödet totalt 8300 fordon varav 25 % svänger vänster in mot kyrkan och centrum.

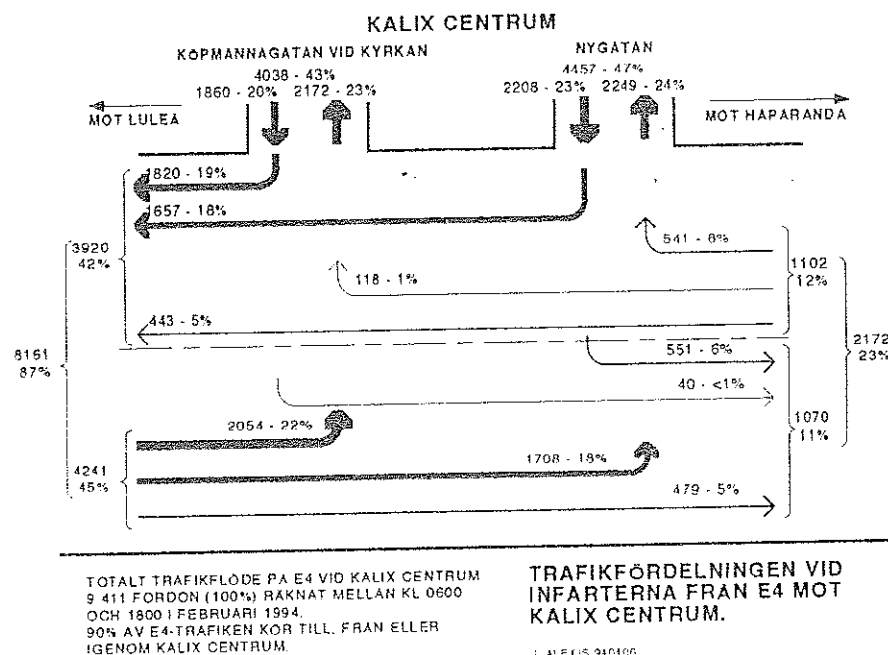
Trafikflödet mellan anslutningarna mot kyrkan resp. Nygatan är cirka 4450 fordon mellan kl 0600 och 1800. Andelen trafik som inte berör centrum är 21 %.

Vid Nygatan är fordonsflödet totalt 5500 fordon varav 31 % svänger vänster in mot centrum.

Vänstersvängande trafik vid kyrkan är 20 % högre än vid Nygatan. Anslutningen vid kyrkan har dock totalt sett 10 % lägre trafik än anslutningen vid Nygatan.

Trafiken i anslutningen mot reningsverket är obetydlig. Trafikflödet på E4 är här 2200 fordon varav 42 % ej berör Kalix centrum.

Hastighetsbegränsning till 70 km/tim sträcker sig till öster om infarten till Nygatan.

Infartstrafik vid kyrkan.

En destinationsundersökning för infartstrafiken vid kyrkan gjordes i mars 1994. Av de fordon som körde in vid kyrkan körde 42 % helt genom centrum för vidare färd åt nordväst eller öst via Centrumvägen, alltså en trafik utan mål i den närliggande centrumdelen. Detta gällde säkerligen också viss trafik som körde norrut på Morjärvsvägen.

Denna trafik orsakar störningar utan att ha anknytning till verksamheterna i denna del av centrum. Förmodligen är det en ännu större andel smittrafik i den andra riktningen eftersom trafiken åt detta håll har färre vänstersvängar.

Köpmannagatan har upphört att vara huvudled vilket försämrat framkomligheten. Den tunga trafiken genom centrum har därför minskat.

Det hade varit önskvärt att slippa denna smittrafik både ur miljö- och trafiksäkerhetssynpunkt. En totalstängning av infarten vid kyrkan är dock helt omöjlig att genomföra på grund av att den skulle medföra alltför stor belastning på Nygatan jämte avsevärda nackdelar för den kommersiella servicen i den västra delen av Kalix centrum.

Stängning av infarten vid kyrkan.

Konsekvenser för trafiken på Nygatan.

Om infarten vid kyrkan stänges så beräknas infartstrafiken via Nygatan öka med 1900 fordon eller 85 - 90 %. En utredning som utförts i april 1994 visar att nuvarande gatuutformning kan klara denna trafikökning under förutsättning att anslutningen mot Centrumvägen förses med trafiksinaler och att inte någon parkering tillåts på Nygatan. Kommunen bedömer dock att man blir tvungen att anordna trafikljus även i korsningen Nygatan-Strandgatan.

Konsekvenser för trafiken inom västra centrumdelen.

Vid en trafikräkning som utfördes en torsdag i mitten av april mellan kl 0600 och 1800 konstaterades att trafikflödet på Strandgatan väster om Nygatan var över 3600 fordon. En fredagseftermiddag i slutet av månaden synes trafiken vara avsevärt större, i alla fall så stor att gatans kapacitet är maximalt utnyttjad. Bilköerna som bildas av de fordon som avser svänga in på den stora parkeringsplatsen framför Chalis City tenderar att bli så långa att slutet på köerna hamnar ut på Nygatan. Det saknas utrymme för ytterligare filer på Strandgatan. Trafiken i korsningen Strandgatan – Postgatan (infarten till parkeringen) är mycket stor och trögflytande.

En stängning av infarten vid kyrkan bedöms medföra att ytterligare cirka 900 fordon med mål inom den västra centrumdelen tvingades köra in via Nygatan. Detta skulle innebära en trafikökning inom den västra delen av centrum mellan Nygatan och Torggatan som är helt oacceptabel med hänsyn till framkomlighet och trafiksäkerhet.

Ekonomiska konsekvenser.

Anordandet av trafikljus vid Centrumvägen bedöms kosta 600 – 700 000 kr. Trafikljus i korsningen Nygatan – Strandgatan skulle bli ännu kostsammare eftersom här inte gjorts några förberedelser för trafikljus.

En infartsstängning vid kyrkan skulle innebära stora nackdelar för verksamheterna inom denna del av centrum: Q8:s bensinstation, kyrkan, polisen och ett 20-tal affärer på västra delen av Köpmannagatan. Kyrkan är ett viktigt mål för församlingsborna i Nederkalix församling och utgör även kommunens mest besökta turistmål under sommartid vilket innebär att ett stort antal turistbussar söker sig dit. Kommunen skulle bli er-

sättningsskyldig för de intrång som bedöms välgrundade. Dessa ersättningar kan förutses uppgå till mångmiljonbelopp.

Diskussion beträffande infartsstängning vid kyrkan.

En totalstängning av infarten vid kyrkan synes inte vara genomförbar med hänsyn till de stora ekonomiska, praktiska och trafiksäkerhetsmässiga konsekvenserna inom den västra delen av centrum. Om en totalstängning ändå skulle framtvingas kräver miljö- och hälsoskyddsnämnden att de miljömässiga konsekvenserna av den ökade trafiken på Nygatan utreds.

I strid mot Vägverkets krav och Länsstyrelsens instämmande i detta krav hävdar kommunen att endast en partiell stängning av E4-anlutningen bör genomföras.

Befintligt utförande av anlutningen har stora brister i flera avseenden:

- på bron finns endast ett körfält åt vardera hållet
- på grund av brons ringa vertikalradie är hastigheten begränsad till 50 km/tim
- trafiken från bron mot öster får två körfält c:a 50 m före anlutningen mot Köpmannagatan. Det vänstra körfältet avses både för vänstersvängande trafik och för trafik rakt fram
- trafiken österifrån har två körfält före anlutningen mot Köpmannagatan. Skyltar hänvisar trafiken att växla in på höger körfält något som är olämpligt med hänsyn till den trafik som vill svänga vänster in på Köpmannagatan. På västra sidan om anlutningen är endast ett, brett körfält markerat.
- E4:s höjdläge har sjunkit öster om gångporten vid Chalis City vilket har inneburit försämrade sikt-

förhållanden vid infarten till Köpmannagatan.

Anslutningen borde kunna förbättras avsevärt på följande sätt:

- eftersom så få fordon svänger vänster ut på E4 från Köpmannagatan bör denna trafik helt kunna hänvisas till anslutningen vid Nygatan
- med hänsyn till att det endast finns ett körfält i vardera riktningen från Nyborgsrondellen och över bron bör dessa kunna bibehållas förbi anslutningen mot Köpmannagatan för erhållande av klarare trafikströmmar
- två separata avfartsfiler bör anordnas för infart mot Köpmannagatan från E4
- en påfartsfil bör anordnas från Köpmannagatan in på E4 mot bron
- E4 bör höjas till ursprungligt och detaljplanelagt läge närmare anslutning mot Nygatan så att den österifrån kommande trafiken lättare kan observeras vid Köpmannagatan.

Den här föreslagna utformningen av denna anslutning redovisas skissmässigt på motstående sida.

Under förutsättning att denna lösning accepteras är kommunen beredd att utföra sådana framkomlighetsbegränsande anordningar på Köpmannagatan att smittrafik genom denna del av centrum minimeras. Sådana anordningar kan vara minskning av körbanebredd eller anläggande av minirondeller.

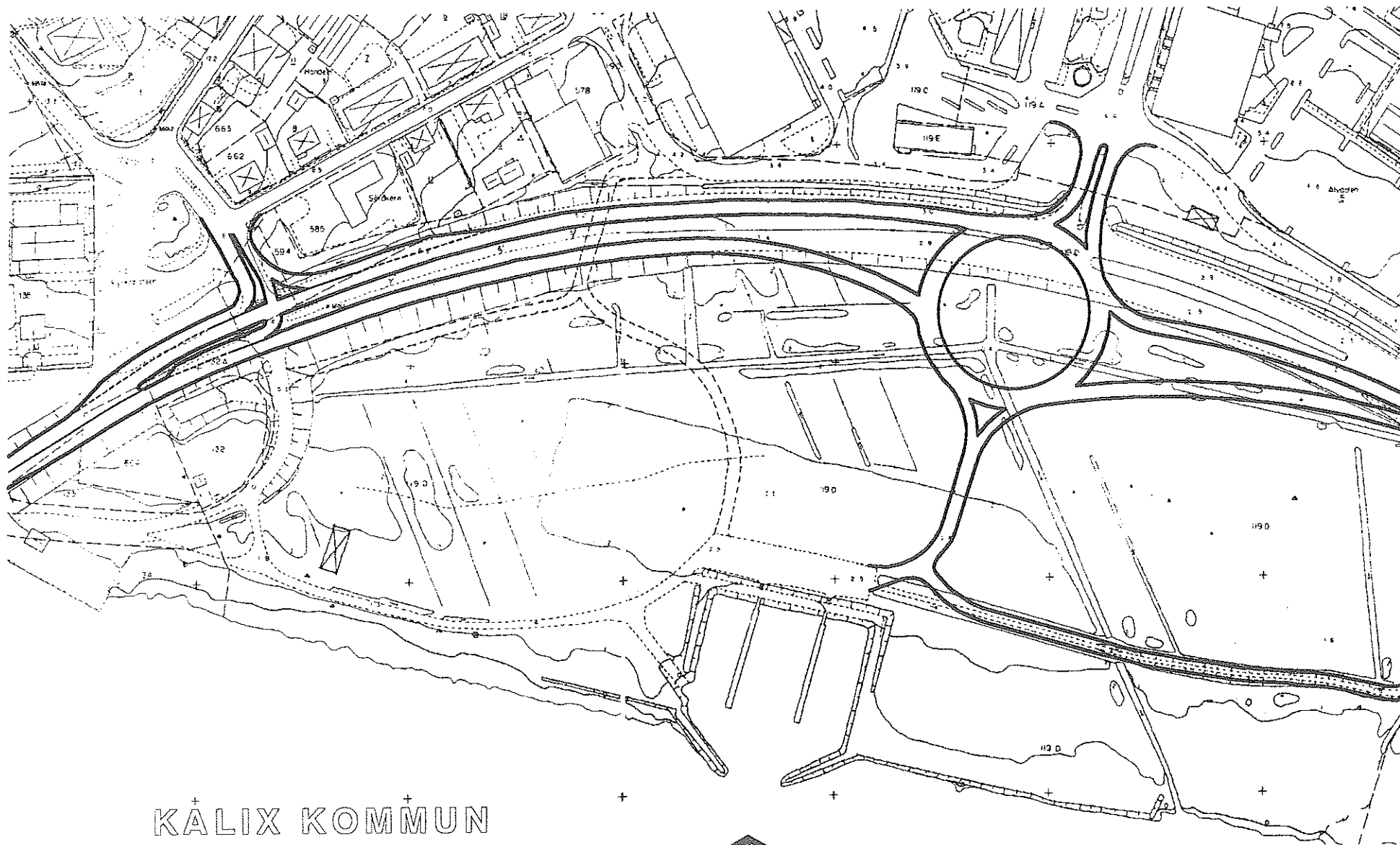
Rondell vid Nygatan.

En rondell vid Nygatan skulle innebära ytterligare ett upphävande av E4-trafikanternas företrädesrätt och ytterligare en viss hastighetsnedsättning för den relativt blygsamma fjärrtrafiken. En dylik rondell skulle dock tillsammans med rondellen vid Nyborgsvägen tydligt markera för fjärrtrafikanterna att man här kommer in på en del av E4 som har en betydande lokaltrafik. För den trafik som berör centrum skulle trafikförhållandena förbättras. Allmänt sett skulle trafiksäkerheten höjas framför allt om körfältet från Nygatsrondellen mot kyrkoinfarten kunde höjas till E4:s ursprungliga höjdläge. Då skulle siktförhållandena vid kyrkoinfarten förbättras, framför allt vintertid.

Till detta kommer att Kalixborna skulle få bättre tillgång till strand och båthamn och att turisterna skulle få en tydlig och lämplig anslutning mot campingplatsen. Kalix centrum skulle annonseras bättre mot E4-trafiken och därmed locka fler långväga resenärer att besöka centrum.

Ur kommunens synpunkt är det angeläget att en dylik rondell anläggs.

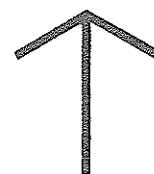
Väg E4 är av riksintresse. Länsstyrelsen har att bevaka att kraven på riksintresset upprätthålls. Länsstyrelsen vidhåller i sitt granskningsyttrande att E4-anslutningen vid kyrkan bör stängas för vänstersvägande trafik. I ett längre tidsperspektiv bör anslutningen stängas helt. Kommunen vidhåller i sin tur det som anförts i denna översiktsplan. Frågan måste bli föremål för fortsatt utredning.

KÄLIX KOMMUN

CENTRALORTSOMRÅDET
FÖRDJUPAD ÖVERSIKTSPLAN

SKISS TILL RONDELL E4 / NYGATAN.

SKALA 1 : 2 500

0 50 100 150 200 M

L.ALEXIS -96

